

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKA NALOGA

**ANALIZA RAZLIČNIH IZVAJALCEV DODATNEGA
POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA V OKVIRU 2. STEBRA
POKOJNINSKEGA SISTEMA V SLOVENIJI**

Ljubljana, oktober 2016

MARJANA PESTOTNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Marjana Pestotnik, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza različnih izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja v okviru 2. stebra pokojninskega sistema v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Mitjem Čokom,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POKOJNINSKA REFORMA	3
1.1 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	3
1.2 Tristebni pokojninski sistem	4
1.3 Modernizacija pokojninskega sistema ZPIZ-2	5
1.4 Primerjava ZPIZ-1 in ZPIZ-2	6
2 POKOJNINSKA VRZEL	10
2.1 Opredelitev pokojninske vrzeli	10
2.2 Pokojninska osnova	10
2.3 Glavni razlog za nastanek pokojninske vrzeli	10
3 DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE V SLOVENIJI	11
3.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje	11
3.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	11
3.2.1 Individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	11
3.2.2 Kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	12
4 POKOJNINSKI NAČRT	12
4.1 Sestava pokojninskega načrta	13
4.2 Pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja	13
5 PREDNOSTI VARČEVANJA V DODATNEM POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU	14
6 IZVAJALCI DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA	16
6.1 Vzajemni pokojninski sklad in krovni pokojninski sklad	16
6.2 Pokojninske družbe	17
6.3 Zavarovalnice	18
7 PONUDNIKI DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA	18
7.1 Modra zavarovalnica, d.d.	23
7.1.1 Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbenke	23
7.1.2 Kapitalski vzajemni pokojninski sklad	25
7.2 Odprti vzajemni pokojninski sklad Banke Koper	26
7.3 OVPS Leon 2	28
7.4 A III vzajemni pokojninski sklad	29
7.5 Moja naložba, pokojninska družba, d.d.	30
7.6 Pokojninska družba A, d.d.	32
7.7 Skupna pokojninska družba, d.d.	33
7.8 Adriatic Slovenica, d.d.	36

7.9 Zavarovalnica Triglav, d.d.	37
7.10 Prva osebna zavarovalnica, d.d.	39
8 PRIMERJALNA ANALIZA PONUDNIKOV DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA	41
8.1 Razmerje med celotnimi stroški poslovanja in čisto vrednostjo sredstev	41
8.2 Razmerje med vstopnimi, izstopnimi stroški ter upravljavsko provizijo glede na vplačano premijo	42
8.3 Razmerje med čisto vrednostjo sredstev in številom članov	43
8.4 Prikaz višine letne vplačane premije na člana	44
8.5 Doseženi povprečni vstopni stroški	45
8.6 Donosnost pokojninskih skladov	46
8.6.1 Enoletna in triletna donosnost skladov	47
8.6.2 Petletna donosnost skladov	48
SKLEP	49
LITERATURA IN VIRI	52
PRILOGA	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razlika med ZPIZ-1 in ZPIZ-2	8
Tabela 2: Razmerje med delovno aktivnim in upokojenim prebivalstvom v Sloveniji obdobju od leta 2000 do leta 2015	11
Tabela 3: Primer uveljavitve davčne olajšave glede na tri različne bruto plače	15
Tabela 4: Pregled vseh ponudnikov DPZ v Sloveniji	21
Tabela 5: Pregled vseh ponudnikov DPZ v Sloveniji (nad.)	22
Tabela 6: Obračunani stroški in provizija ZVPSJU ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	24
Tabela 7: Obračunani stroški in provizija KVPS ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	25
Tabela 8: Obračunani stroški in provizija OVPS ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	27
Tabela 9: Obračunani stroški in provizija Leon 2 ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	28
Tabela 10: Obračunani stroški in provizija A III ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	29
Tabela 11: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Moje naložbe ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	31
Tabela 12: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Pokojninske družbe A ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)	33

Tabela 13: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Skupne pokojninske družbe ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR).....	34
Tabela 14: Obračunani stroški in provizija kritnega sklada Adriatic Slovenice ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR).....	36
Tabela 15: Obračunani stroški in provizija kritnih skladov Zavarovalnice Triglav ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR).....	38
Tabela 16: Obračunani stroški in provizija kritnih skladov Prve osebne zavarovalnice ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR).....	40
Tabela 17: Pregled zajamčenega donosa ponudnikov DPZ* v letu 2013 in 2014	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Struktura pokojninskega sistema.....	4
Slika 2: Struktura finančnih naložb kritnega sklada ZVPS na dan 31.12.2014 (v %).....	24
Slika 3: Struktura finančnih naložb KVPS na dan 31.12.2014 (v %)	26
Slika 4: Struktura finančnih naložb OVPS na dan 31.12.2014 (v %)	27
Slika 5: Struktura finančnih naložb LEON 2 na dan 31.12.2014 (v %)	29
Slika 6: Struktura naložb AIII vzajemnega pokojninskega sklada na dan 31.12.2014 (v %)	30
Slika 7: Struktura finančnih naložb kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %)	32
Slika 8: Struktura finančnih naložb kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %)	33
Slika 9: Struktura finančnih naložb kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %).....	35
Slika 10: Naložbena struktura kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %).....	37
Slika 11: Struktura finančnih naložb kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %)	39
Slika 12: Naložbena struktura kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %).....	41
Slika 13: Razmerje med celotnimi stroški poslovanja in čisto vrednostjo sredstev v %	42
Slika 14: Razmerje med vstopnimi, izstopnimi stroški ter upravljavsko provizijo glede na vplačano premijo v %.....	43
Slika 15: Razmerje med čisto vrednostjo sredstev in št. članov v €.....	44
Slika 16: Prikaz višine letne vplačane premije na člana v €.....	45
Slika 17: Doseženi povprečni vstopni stroški v %	46
Slika 18: Enoletna in triletna donosnost skladov vseh skladov DPZ v %.....	48
Slika 19: Primerjava dosežene in zajamčene 5-letne donosnosti pokojninskih skladov v %	49

UVOD

V današnji družbi je izrednega pomena t.i. finančna varnost posameznika. Trenutni trendi in napovedi kažejo, da bo v prihodnosti naša finančna varnost odvisna od nas samih. Iz naslova obveznega pokojninskega zavarovanja (v nadaljevanju OPZ) prejete pokojnine se iz leta v leto nižajo. Trend padanja naj bi se nadaljeval tudi v prihodnje.

V Sloveniji je bilo leta 2000 vpeljeno dodatno pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju DPZ), ki predstavlja drugi pokojninski steber. Gre za dolgoročno obliko varčevanja, kjer varčevalci na svojih varčevalnih računih varčujejo za svojo pokojnino. Privarčevana sredstva se skupaj z upoštevanimi donosi varčevalcu izplačajo ob izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino. Glavno prednost DPZ predstavljajo davčne olajšave, ki jih lahko uveljavljajo tako pravne kot fizične osebe, ki v DPZ vstopijo z vključitvijo v kolektivni pokojninski načrt ali individualni pokojninski načrt izvajalca DPZ.

V Sloveniji imamo deset izvajalcev DPZ, ki imajo s strani ministrstva za delo odobren pokojninski načrt in ki na podlagi Zakona o pokojninskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ) lahko izvajajo in ponujajo DPZ.

Namen mojega magistrskega dela je s teoretičnim in kvalitativnim raziskovalnim delom predstaviti pokojninski sistem v Sloveniji. Pri tem sem se posvetila drugemu stebru pokojninskega zavarovanja, DPZ, kjer sem največ pozornosti namenila prav izvajalcem DPZ na slovenskem trgu.

V prvem delu sem na kratko opisala razvoj pokojninskega sistema, podala razlago za potrebo po varčevanju v DPZ, izpostavila njegove prednosti, v nadaljevanju pa opisala DPZ in njegove izvajalce.

V skladu z ZPIZ je pod določenimi pogoji izvajalec DPZ lahko vzajemni sklad, pokojninska družba, zavarovalnica ali banka. Na slovenskem trgu, kot že omenjeno, je izvajalcev deset. Štirje so predstavniki vzajemnih skladov: Modra zavarovalnica, d.d., Generali Zavarovalnica, d.d., Banka Koper, d.d. in Abanka Vipa, d.d. in tri pokojninske družbe: Moja naložba, d.d., Pokojninska družba, d.d., Skupna pokojninska družba, d.d. ter tri zavarovalnice: Adriatic Slovenica, d.d., Zavarovalnica Triglav, d.d. in Prva osebna zavarovalnica, d.d.

Drugi, bolj praktični del naloge, zajema primerjavo vseh deset izvajalcev DPZ. Zanimala me je predvsem donosnost skladov ter njihova stroškovna (ne)učinkovitost poslovanja.

Cilj magistrskega dela je opisati pokojninski sistem, predvsem pa se osredotočiti na DPZ in njegove izvajalce. Pozornost sem predvsem usmerila na stroškovno (ne)učinkovitost podjetij. Na osnovi pridobljenih podatkov vstopnih in izstopnih stroškov, upravljalvske

provizije, čiste vrednosti sredstev (v nadaljevanju ČVS), celotnih stroškov poslovanja (v nadaljevanju CSP), letne bruto premije in števila zavarovancev, sem želela ugotoviti, katera družba ima bolj in katera manj učinkovito poslovanje. Pri ugotavljanju uspešnosti poslovanja sem primerjala tudi učinkovitost upravljanja naložb pokojninskih skladov na podlagi njihovih donosnosti v različnih obdobjih/letih.

V praktičnem delu magistrske naloge sem se v celoti osredotočila na (ne)učinkovitost poslovanja izvajalcev, na podlagi javno dostopnih podatkov. Po končani obdelavi podatkov sem poslovanje družb na podlagi določenih postavk grafično predstavila in kritično podala oceno glede učinkovitosti poslovanja družbe.

Namen naloge je tako:

1. z metodo kompilacije in deskripcije na kratko opisati pokojninsko zavarovanje, DPZ, razloge in prednosti varčevanja ter njegove izvajalce/ponudnike,
2. na podlagi analize izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja analizirati in predstaviti njihovo (ne)uspešno poslovanje.

Osrednje raziskovalno vprašanje magistrskega dela, ki sem ga raziskovala s kvalitativno analizo na podlagi javno dostopne literature, t.j. letna poročila izvajalcev, je njihova predstavitev in predstavitev (ne)učinkovitosti njihovega poslovanja.

Pomembna opomba pri branju magistrskega dela je, da so podatki o poslovanju družb pridobljeni izključno na podlagi objavljenih letnih poročil družb in ne vključujejo podatkov, objavljenih na straneh drugih institucij, kot so Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATPV), Slovensko zavarovalno združenje (SZZ) ter drugi. S tega stališča so možna odstopanja pri morebitni primerjavi podatkov, v kolikor ne gre izrecno za primerjavo podatkov z letnimi poročili družb.

Zadnji znani podatki letnega poslovanja družb v prvi polovici leta 2016 so podatki za zaključeno poslovno leto 2014. Do danes je nekaj družb že objavilo javno dostopno letno poročilo za poslovno leto 2015, vendar zaradi pomanjkanja ostalih letnih poročil ne morem opraviti primerjalne analize učinkovitosti poslovanja. Zato so v nalogi vzeti v primerjavo podatki za poslovni leti 2013 in 2014. V letu 2014 je večina izvajalcev že podala predlog za pokojninski sklad življenjskega cikla, ki pa se je pri izvajalcih uvedel v letu 2015. Zatorej so v magistrskem delu skladi življenjskega cikla, le bežno omenjeni.

Pri izdelavi magistrskega dela sem uporabila predvsem deskriptivni pristop. V prvem, bolj teoretičnem delu, sem se posluževala predvsem deskriptivne metode ter metode kompilacije. Metodi sem na primeru podjetja deduktivno kombinirala z metodo konkretizacije in s primerjalno analizo teoretičnih izsledkov ter dejanske situacije v primeru poslovanja izvajalcev DPZ. Poslužila sem se tako domače kot tuje literature na temo pokojninskih skladov, pokojnine, DPZ in sprememb na tem področju. V prvi vrsti pa sem kot glavni vir

uporabila letna poročila družb, ki vsebujejo javno dostopne informacije poslovanja družb za poslovno leto 2013 in poslovno leto 2014.

V zadnjem delu naloge sem uporabila deduktivni pristop, kjer prevladujeta metodi analize ter konkretizacije, saj sem se osredotočila na predstavitev ključnih ugotovitev o (ne)uspešnem poslovanju izvajalcev DPZ.

Magistrska naloga je razdeljena na osem poglavij. Prvo poglavje opredeljuje razvoj pokojninskega sistema, predstavitev tristebnega sistema pokojninskega sistema ter opis spremembe, ki sta jih uvedla ZPIZ-1 in ZPIZ-2.

V drugem poglavju sem opredelila pojem in razloge za pokojninsko vrzel, ki predstavlja potrebo po varčevanju v DPZ, kar sem opisala v tretjem poglavju. V četrtem poglavju sem predstavila vsebino pokojninskega načrta, ki ureja DPZ, v petem poglavju pa prednosti varčevanja v DPZ. V šestem poglavju sledi predstavitev izvajalcev pokojninskega zavarovanja in v sedmem poglavju predstavitev njegovih ponudnikov. Zaključno osmo poglavje je namenjeno primerjavi vseh ponudnikov DPZ. Naloga se zaključi s sklepom, v katerem so izražene zaključne misli o varčevanju v DPZ in ugotovitve glede (ne)uspešnosti poslovanja njegovih izvajalcev.

1 POKOJNINSKA REFORMA

1.1 Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

V Sloveniji smo med letoma 1999 in 2000 poznali enostebni dokladni sistem, ki je bil zasnovan na osnovi vzajemnosti in solidarnosti med zaposlenimi in upokojenimi zavarovanci. Deloval je po načelu sprotnega plačevanja (angl. *pay-as-you-go*). Mlajši delovno aktivni zavarovanci so vplačevali v pokojninsko blagajno prispevke v upanju, da bodo prejeli pokojnine na podlagi zbranih sredstev, tedaj delovno aktivne generacije zavarovancev, tudi sami. V takšnem sistemu so se z namenom izplačevanja pokojnin, sredstva zagotavljala sproti iz prispevkov aktivnih zavarovancev (Žnidaršič Kranjc, 2000, str. 4).

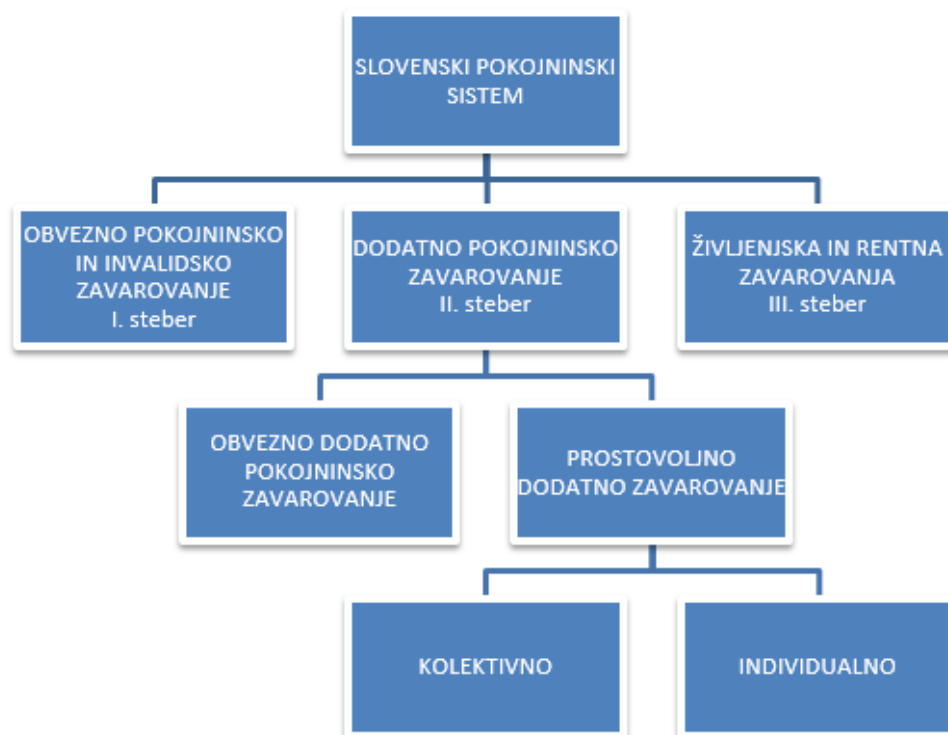
Skozi leta je trend prejemanja pokojnine zaradi podaljševanja pokojninske dobe in z leta v leto vse bolj neugodnega razmerja med številom aktivnih in upokojenih zavarovancev ter zmanjšanja rodnosti, opozoril na potrebne spremembe v pokojninski reformi. V želji po zagotavljanju zadostnih sredstev za izplačevanje pokojnin, ki naj bi na jesen življenja omogočala upokojencem dostojen način življenja, in odpravi neskladij v OPZ, je Državni zbor 10. decembra 1999 potrdil nadgradnjo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, t.i. ZPIZ-1, ki se je s 1. januarjem 2000 uradno stopil v veljavo.

1.2 Tristebrni pokojninski sistem

V novem zakonu ZPIZ-1 (Ur.l. RS, št. 109/2006, 53. člen) so se uvedle spremembe:

- daljša delovna doba, potrebna za koriščenja starostne pokojnine in njeno nadaljnjo koriščenje,
- znižanje pokojnin iz naslova ZPIZ,
- drugi in tretji steber.

Slika 1: Struktura pokojninskega sistema

S 1. 1. 2001 je Slovenija tako v okviru pokojninskega sistema dobila novo pokojninsko strukturo. Enostebrnemu sistemu sta se pridružila še dva stebra:

- DPZ, ki predstavlja drugi steber varčevanja. Varčevanje omogoča dodatno pridobitev prihodkov v času pokoja. Le-te posameznik skrbno nabira na svoj račun z rednimi mesečnimi vplačili in ob prevzemu naložbenega tveganja z minimalnim zajamčenim izplačilom. Proti plačilu premije krije plačilo dodatne starostne pokojnine, poleg tiste, do katere je zavarovanec upravičen na podlagi obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Več o DPZ v tretjem poglavju.
- Tretji steber predstavljajo rentna in življenjska zavarovanja. Zavarovanec lahko individualno, ne glede na to ali je zaposlen ali nezaposlen, sklene prostovoljno zavarovanje. Glede na svoje prihodke sam izbere, koliko sredstev bo namenil za varčevanje za lepšo starost. Med oblike varčevanja spadajo produkti zavarovalnic, bank,

družb za upravljanje ... Sredstva se zbirajo na računih varčevalcev in se lahko kapitalizirajo. Varčevalec prihranjena sredstva unovči ob upokojitvi, in sicer v obliki mesečne rente oziroma enkratnega izplačila.

Z ZPIZ-1 smo v Sloveniji tako uveljavili tristebni sistem, na katerem pokojninski sistem stoji še danes.

1.3 Modernizacija pokojninskega sistema ZPIZ-2

Dvanajst let po sprejetju ZPIZ-1 je po ugotovitvah, da vplačila v pokojninsko zavarovanje ne pokrivajo tekočih obveznosti, kar je posledica neprimernega ravnanja z vplačili in nadaljevanje trenda starajočega se prebivalstva, Državni zbor RS 4. 12. 2012, sprejel nadgradnjo ZPIZ-1, t.i. ZPIZ-2, ki se je v praksi začel uporabljati s 1. 1. 2013 (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2012).

Cilji novega ZPIZ-2 (Novak & Papež, 2013, str. 18) so bili:

- zagotovitev pokojnine, ki bo posamezniku ob upokojitvi omogočala ohranitev dostojnega načina življenja, kakršnega je posameznik imel v času pred uživanjem pravic iz pokojninskega zavarovanja;
- zagotovitev finančno vzdržnega pokojninskega sistema, kjer bo delovno aktivno prebivalstvo sposobno zagotoviti sredstva za pokojnine na podlagi prispevkov in davkov.

V želji po uresničitvi ciljev ZPIZ-2 so bile predlagane in izvedene glavne spremembe na področjih:

- zaostritev pogojev za pridobitev starostne pokojnine,
- dobe koriščenja pokojnine,
- razmerje med aktivnim in upokojenim prebivalstvom,
- razmerje med povprečno plačo in povprečno pokojnino.

Nizka zahtevana starost ob doseganju polne pokojnine in slabe stimulacije po želji za ostajanje v aktivnosti po tem, ko zavarovanci že dosežejo pogoje za starostno upokojitev, je posledica nizke upokojitvene starosti. Zakonska predvidena starost za upokojitev pri ženskah je 61 let in pri moških 63 let. Po podatkih Ministrstva za delo je bila v Sloveniji povprečna starost pri ženskah ob upokojitvi 58 let in 8 mesecev, pri moških pa 61 let in 9 mesecev. S prenovo pokojninske reforme se je meja upokojitvene starosti dvignila na 65 let in velja enako za moške kot za ženske. Pravico do uveljavljanja starostne pokojnine pa bodo posamezniki dobili, ko bodo dopolnili najmanj 15 let zavarovalne dobe.

Povprečna doba prejemanja pokojnine je odvisna od zakonskih razlogov in dolgoživosti

družbe. V praksi se le-ta iz leta v leto povečuje. Leta 2000 je znašala povprečna doba prejemanja pokojnine za ženske 17 let in 1 mesec, leto kasneje 2011 pa kar 21 let in 8 mesecev. Povprečna doba prejemanja pokojnine za moške je znašala 14 let in 9 mesecev, v letu 2012 pa 16 let in 4 mesece (Statistični urad Republike Slovenije, 2013).

Gibanje števila aktivnih zavarovancev in prejemnikov pokojnin je iz leta v leto vse bolj neugodno. V letu 2009 je bilo upokojenih 26 % prebivalcev Republike Slovenije, v letu 2012 glede na leto 2009 pa kar za 4,1 % več. Leta 2000 je bilo po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije po uvedbi reforme 839.381 zavarovancev in 482.240 upokojencev. Leta 2012 pa se je število dvignilo na 869.869 zavarovancev in 569.951 upokojencev. Glede na podatke je med letoma 2000–2001 število upokojencev hitreje naraščalo, kar je v njunem razmerju pomenilo padec v letu 2000 iz 1,8 delovno aktivnih oseb na enega upokojenca, v letu 2001 pa na 1,53 delovno aktivnih oseb na enega upokojenca (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2012).

Neugodni trendi se nadaljujejo tudi pri razmerju med povprečno pokojnino in povprečno plačo, ki se je v letu 2014 znižalo na 56,1 % (56,6 % v letu 2013), razmerje med povprečno starostno pokojnino in povprečno plačo pa na 61,0 % (61,7 % v letu 2013).

Pozitivni učinki zadnje pokojninske reforme se izražajo v letu 2014, kjer je bilo podanih 14.208 zahtevkov za starostno pokojnino, kar je za 1.304 zahtevkov manj kot leto prej. Za vse nove starostne upokojence, ki jim je bilo v letu 2014 s strani Zavoda priznana pokojnina, vsebujejo odmere po starem pokojninskem zakonu ZPIZ-1, ki jih dovoljujejo prehodne določbe ZPIZ-2, če so prejemniki 31. 10. 2012 izpolnjevali pogoje za njihovo priznanje oziroma izpolnjujejo pogoje v skladu s 394. členom ZPIZ-2. Takih prejemnikov je bilo 62 % (ZPIZ, 2015a, str. 26–27).

1.4 Primerjava ZPIZ-1 in ZPIZ-2

Kot že omenjeno je ZPIZ-1 v letu 2013 zamenjal ZPIZ-2. Glavne spremembe so se nanašale na pogoje za opravičenost starostne pokojnine, kjer se spreminja obdobje, na podlagi katerega se določa pokojninska doba ter na novo določa odmerne odstotke, pogoje za usklajevanje pokojnin ter ukinja valorizacijski količnik.

Dodatno je prinesel ZPIZ-2 spremembe tudi na področju OPZ zavarovanja ter prostovoljnega DPZ.

Pri starostni pokojnini je ZPIZ-2 poenotil vstopne pogoje za koriščenje pri starosti 65 let in 15 let zavarovalne dobe (po prehodnem obdobju do leta 2020) ali s predčasno upokojitvijo pri starosti 60 let in s 40 let pokojninske dobe. ZPIZ-2 prav tako zaostrejuje pogoje za zniževanje vstopne starosti zaradi otrok, obveznega služenja vojaškega roka in razširjuje možnost, da tudi moški lahko s pristopom k zavarovanju pred 18. letom, znižujejo starost.

Po ZPIZ-1 je bilo to mogoče le za ženske.

Obdobje upoštevanja mesečnega povprečja plač za pokojninsko osnovo se po ZPIZ-2 podaljšuje iz 18 let na 24 let. Med drugim omogoča ZPIZ-2 20 % bonus za tiste, ki so izpolnili pogoje za koriščenje predčasne pokojnine (60 let in 40 let pokojninske dobe) ter dodatni bonus za vsake 3 mesece dodatnega dela po izpolnjenih pogojih za starostno upokožitev v višini 1 % (največ 12 % za tri leta).

Z uvedbo ZPIZ-2 se je na novo določila višina odmerne odstotka, v kateri je že upoštevan valorizacijski količnik, zaradi česar se odmera pokojnin določa na »čiste neto« odmerne odstotke. Moški za 40 let dobi 57,25 %, ženska pa 60,25 % (bruto odstotki bi znašali 78,21 % za moške oziroma 82,31 % za ženske). V prehodnem obdobju, v letih 2013–2022, je bil za zavarovanke določen nov način odmere starostne pokojnine. Tako se tistim, ki bodo dopolnili zahtevano pokojninsko dobo, omogoča ohranjanje vrednosti pokojnine v primerljivi višini kot po ZPIZ-1.

Medtem ko je bilo po ZPIZ-1 določeno dvakrat letno usklajevanje pokojnin z rastjo plač (v februarju ter novembru), je po ZPIZ-2 usklajevanje pokojnin v 60 % odvisno od rasti povprečne plače v Sloveniji ter 40 % od stopnje inflacije. Svet ZPIZ-a lahko po novem zakonu ob soglasju Vlade pod posebnimi pogoji zahteva tudi izredno uskladitev pokojnin.

Novost, ki jo je uvedel ZPIZ-2, so tudi informativni osebni računi. Uvedena je bila informativna osebna »evidenca« z namenom jasnejše obveščenosti o višini vplačanih prispevkov. Dodatno so bile uvedene spodbude delodajalcem in samozaposlenim v obliki znižanih prispevkov delodajalcev za starejše zaposlene (30 % (za delavce 60 +) oziroma 50 % (pod 60 let)) ter za prvo zaposlitev za mlade. Olajšava delodajalcem za matere, ki skrbijo za otroka do 3. leta starosti, ko se prvič zaposlijo za nedoločen čas in ostanejo pri istem delodajalcu v zaposlitvi nepretrgano najmanj 2 leti. V prvem letu zaposlitve so delodajalci oproščeni plačila prispevkov delodajalca v višini 50 %, drugo leto pa v višini 30 % prispevkov delodajalca. Novoustanovljeni s.p.-ji so oproščeni prispevkov delodajalca in prispevkov zavarovanja v prvem letu v višini 50 %, drugo leto pa v višini 30 % teh prispevkov (Pogačar, Krčmar, Rangus, & Žiher, 2013, str. 141–143).

Na področju obveznega DPZ je bila poleg preimenovanja obveznega DPZ v poklicno zavarovanje največja sprememba pravica do sofinanciranja zavarovanja s strani samega zavarovanca ter pravica do izplačila odkupne vrednosti zavarovanja v enkratnem znesku. Dodatna doba vključenosti v poklicno zavarovanje je ostala četrtna obdobja vključenosti v zavarovanje. Preostale spremembe, ki zadevajo obvezno DPZ oziroma po ZPIZ-2 poklicno zavarovanje, so prikazane v spodnji tabeli.

Tabela 1: Razlika med ZPIZ-1 in ZPIZ-2

	ZPIZ-1 – Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje	ZPIZ-2 – Poklicno zavarovanje
Poklicna pokojnina – pogoji	40 let (moški) oziroma 38 let (ženske) pokojninske dobe. - Izpolnitev starostnega pogoja iz 51. člena Pokojninskega načrta ON1. - Če sredstva, zbrana na njegovem osebnem računu, zadoščajo za izplačilo poklicne pokojnine in znižane poklicne pokojnine.	42 let in 6 mesecev pokojninske dobe, skupaj z dodano dobo, in če sredstva, zbrana na njegovem osebnem računu, zadoščajo za izplačilo poklicne pokojnine. 40 let pokojninske dobe, skupaj z dodano dobo, in izpolnitev starostnega pogoja iz 204. člena ZPIZ-2.
Poklicna pokojnina – obdobje prejemanja	Od pridobitve pravice do poklicne pokojnine do uveljavitve pravice do pokojnine v obveznem zavarovanju.	Čas prejemanja je enak razliki med dejansko dopolnjeno pokojninsko dobo brez dodane dobe in 40 let pokojninske dobe.
Znižana poklicna pokojnina – obdobje prejemanja	Od pridobitve pravice do pokojnine v obveznem zavarovanju do smrti.	Ne pozna.
Pravica do izplačila odkupne vrednosti v enkratnem znesku	Če zavarovanec uveljavi pravico do pokojnine v obveznem zavarovanju in ne uveljavi pravice do poklicne pokojnine, lahko zahteva izplačilo zneska odkupne vrednosti v enkratnem znesku.	Če zavarovanec uveljavi pravico do pokojnine v obveznem zavarovanju in ne uveljavi pravice do poklicne pokojnine, lahko zahteva izplačilo zneska odkupne vrednosti, če sredstva na osebnem računu ne presegajo 5.000 evrov (v nadaljevanju EUR).
Pravica do ugodnejše odmere v obveznem pokojninskem zavarovanju	Ne pozna.	Zavarovancu, ki je bil najmanj 16 let (moški) oziroma 15 let (ženske) vključen v poklicno zavarovanje, se predčasna pokojnina odmeri kot starostna pokojnina (brez malusov).

Vir: P. Pogačar et al., Pokojninski sistem po novem. Novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v praksi, 2013, str. 144–146.

Na področju DPZ je ZPIZ-2 uvedel sklade življenjskega cikla, kjer se struktura naložb prilagaja starosti člana. Omenjena sprememba je zaradi potrebnih sprememb pri upravljavcih sicer prešla v uporabo šele v letih 2015 in 2016. Kljub uvedbi več podskladov z različnimi naložbenimi strukturami je še vedno zahtevano, da ima eden od teh podskladov zajamčeno minimalno donosnost, ki je ostala nespremenjena od ZPIZ-1, in sicer najmanj 40 % povprečne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad 1 letom.

Z novo zakonodajo so se znižali tudi stroški skladov, in sicer je ZPIZ-2 omejil vstopne stroške na 3 % (prej so lahko bili do 6 %, oziroma v prvih treh letih celo do 9 %), najvišja dovoljena letna provizija je bila znižana na 1 % (iz 1,5 %), medtem ko so izstopni stroški ostali v višini 1 %. Nova zakonodaja je uredila tudi prenose med različnimi upravljavci, kjer

je zavarovanec prej moral plačati tako vstopne kot tudi izstopne stroške. Sedaj so ti stroški omejeni na 15 EUR, medtem ko so prenosi med podskladi brezplačni. Upravljalci morajo po novem tudi objavljati podatke o stroških poslovanja, ki so izračunani na podlagi povprečne letne ČVS in izraženi v odstotku le-te.

Ker so številni zavarovanci, vključeni v prostovoljno DPZ, izkoristili možnost predčasnega dviga privarčevanih sredstev v enkratnem znesku po preteku 10 let od vključitve v zavarovanje, je ZPIZ-2 zaostрил pogoje za predčasen dvig privarčevanih sredstev in njihovo nenamensko porabo. Po novem je tako mogoč enkraten dvig privarčevanih sredstev samo v primeru, če je zavarovanec pravico do pokojnine v obveznem zavarovanju že uveljavil in je vrednost njegovih sredstev na računu nižja od 5.000 EUR. Poleg tega se lahko zavarovanec odloči za predčasno črpanje DPZ (pred izpolnitvijo pogojev za starostno pokojnino) v primeru, ko je star 53 let in ne plačuje več prispevkov (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Ur.l. RS, št. 96/2012, 1. odstavek, 220. člen).

ZPIZ-2 je prinesel pomembne spremembe tudi na področju kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (v nadaljevanju KDPZ). Ob uvedbi DPZ je pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja oblikoval delodajalec, ki se je priključil k izbranemu načrtu izvajalca DPZ, medtem, ko lahko po spremembi zakonodaje sam pokojninske načrte tudi oblikuje in finančno vzdržuje. S tem svojim zaposlenim omogoča izbiro med več ponudniki. Nova zakonodaja po novem tudi ne zahteva, da je pri posameznem delodajalcu v času enega leta v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje vključenih vsaj 51 % vseh zaposlenih pri delodajalcu, je pa zaostрил vključitev posameznega zaposlenega v pokojninski načrt. Medtem ko so se po prejšnji zakonodaji zaposleni prostovoljno vključili v sistem kolektivnega pokojninskega zavarovanja s pristopno izjavo, se po novi zakonodaji obvezno vključijo vsi zaposleni pri delodajalcu, ki pa imajo možnost, da se s pisno izjavo izključijo iz tega zavarovanja.

Nova pokojninska zakonodaja spreminja tudi način črpanja privarčevanih sredstev v obliki pokojninske rente. Namesto mesečne rente se uvajajo možnosti pokojninskih rent v obliki mesečne, kvartalne, poletne ali letne rente. Prav tako mora v skladu z novim zakonom izplačevalec pokojninskih rent predhodno izoblikovati pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent.

V kolikor delodajalec onemogoča vključevanje zaposlenega v zavarovanje pod enakimi pogoji in mu ne omogoča možnosti vplačevanja, mu zakon ZPIZ-2 prinaša sankcije. Po novem se lahko s kaznijo od 1.500 EUR do 5.000 EUR kaznuje delodajalec, ki onemogoča enakovredno vključitev vseh zaposlenih (izjema v primeru čakalne dobe enega leta), in ki svojih obveznosti iz izvedbe vplačil v kolektivno zavarovanje, ne poravnava, kljub temu, da ni sklenil mirovanja. Z denarno kaznijo od 500 EUR do 1.000 EUR se sankcionira tudi pri delodajalcu odgovorno osebo (Pogačar et al., 2013, str. 141–148).

2 POKOJNINSKA VRZEL

2.1 Opredelitev pokojninske vrzeli

Pokojninska vrzel je t.i. razlika med mesečnim prihodkom, ki ga prejmemo v delovni dobi, in mesečno pokojnino, ki jo prejmemo, ko izpolnimo pogoje za upokojitev. Pokojninsko vrzel na podlagi povprečne neto plače in števila let do upokojitve lahko izračunamo že danes. Pri tem moramo paziti, da je ta čim bolj natančna in da upoštevamo vse spremenljivke, ki vplivajo na to, koliko denarja bomo dobili ob upokojitvi in kolikšne življenjske stroške bomo imeli.

2.2 Pokojninska osnova

Višina starostne pokojnine se odmeri na podlagi pokojninske osnove. Le-ta se izračuna na podlagi zavarovančevih prejetih najboljših mesečnih plač, od katerih so mu bili v katerih koli zaporednih 24 letih zavarovanja obračunani prispevki.

Pri izračunu pokojninske osnove se zaradi zagotovitve medsebojne primerljivosti osnove iz prejšnjih let zavarovanja preračunajo z valorizacijskimi količniki, ki ustrezajo gibanjem povprečnih plač do koledarskega leta pred uveljavitvijo pravic do starostne pokojnine. Valorizacijske količnike vsako leto objavi minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance. Po podatkih ZPIZ-a je lansko leto najnižja pokojninska osnova znašala 769,19 EUR, najvišja pa 3.076,76 EUR. Najnižja izplačana pokojnina pa je znašala 199,99 EUR (ZPIZ, 2015b, str. 4).

2.3 Glavni razlog za nastanek pokojninske vrzeli

Glavni razlog nastanka pokojninske vrzeli izhaja iz razmerja med delovno aktivnim in upokojenim prebivalstvom. Leta 2014 se je po podatkih SURS-a število upokojencev iz obveznega zavarovanja dvignilo za več kot 3,5 %. Samo starostnih upokojencev je več kot 16.300 oziroma 4,2 % več kot lani. Po projekcijah Organizacije združenih narodov je v Evropski uniji leta 2015 26,36 % upokojencev, nad 30 % pa v Nemčiji in Skandinaviji; število upokojencev bo samo še raslo. Nekje do leta 2030 naj bi bilo v pokoju slabih 38 % prebivalcev. V letu 2051 pa že več kot 51 % (SURS, 2013). Večanje števila upokojencev, majhna rodnost in luknje v pokojninskem sistemu nas nenehno opozarjajo, da bomo za našo pokojnino v večini primorani poskrbeli sami, in to v času naše zaposlitve.

Tabela 2: Razmerje med delovno aktivnim in upokojenim prebivalstvom v Sloveniji v obdobju od leta 2000 do leta 2015

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Razmerje	1,8	1,77	1,73	1,7	1,68	1,67	1,67	1,69

Leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Razmerje	1,71	1,66	1,6	1,53	1,46	1,37	1,37	1,36

Vir: ZPIZ, Mesečni statistični pregled december 2015, 2015c, str. 4.

3 DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE V SLOVENIJI

DPZ predstavlja 2. steber pokojninskega zavarovanja. V primerjavi s 1. stebrom, ki je zasnovan po sistemu sprotnega prispevnega kritja, temelji DPZ na osnovi kapitalskega kritja. ZPIZ loči obvezno DPZ in prostovoljno DPZ (Čok, Košak, Berk Skok, & Sambt, 2011, str. 21).

3.1 Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje

V okviru obveznega DPZ delodajalci zbirajo prispevke, na podlagi katerih lahko zagotovijo pravico do koriščenja poklicne pokojnine oziroma znižanju le-te. Poleg pravic iz obveznega zavarovanja DPZ predpisuje tudi pravice tistim zavarovancem, ki pri svojem delu opravljajo težka in zdravju škodljiva dela, ki jih po določeni starosti ne morejo več opravljati. Prispevki se stekajo v Sklad obveznega dodatnega zavarovanja (v nadaljevanju SOD), katerega upravljavca je Kapitalska družba (v nadaljevanju KD), ki v vlogi upravljavca sklada zagotavlja donosnost na privarčevana sredstva na podlagi zajamčene donosnosti.

3.2 Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Pri prostovoljnem DPZ zavarovanec z mesečnim vplačilom premije prevzame naložbeno tveganje, kjer ima zajamčeno minimalno izplačilo in proti plačilu premije garantirano plačilo dodatne starostne pokojnine poleg pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. DPZ postaja eno izmed nujno potrebnih zavarovanj, ki predstavlja delno rešitev v problematiki nizkih pokojnin, ki jih posameznik prejema iz obveznega pokojninskega zavarovanja.

3.2.1 Individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Namenjeno je posameznemu zavarovancu. Za pristop k individualnemu pokojninskemu načrtu je potrebna prisotnost v sistemu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Republiki Sloveniji. V primerjavi s kolektivnim prostovoljnim DPZ

zavarovanec v okviru individualnega prostovoljnega DPZ plačuje premijo iz svoje neto plače, vplačane premije pa mu omogočajo davčno olajšavo pri izračunu dohodnine.

3.2.2 Kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Predstavlja zavarovanje preko delodajalca, ki zavarovanje delno ali v celoti financira. Zaposlenemu se z naslova plačevanja premije osnova za dohodnino ne poveča in ne plačuje prispevkov za socialno varnost. Delodajalec znesek v višini letne skupne plačane premije uveljavlja kot davčno olajšavo pri davku od odhodka pri pravnih oseb. Vključitev v kolektivno prostovoljno DPZ je omogočena vsem, tudi samozaposlenim oziroma posameznikom, ki so pretežni lastniki podjetja/zavoda, v katerem so zaposleni. V podjetju zaposleni in delodajalec vzpostavita v okviru socialnega dialoga DPZ. Kot pogoj za uveljavitev pravic do vključitve v pokojninski načrt lahko delodajalec določi, da mora biti zaposleni v delovnem razmerju pri delodajalcu določeno časovno obdobje, ki pa ne sme biti daljše od enega leta.

4 POKOJNINSKI NAČRT

Veljaven pokojninski načrt je pokojninski načrt, ki je odobren s strani ministra za delo. Pred sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1C), dne 1. 1. 2002, ki je prinesel ločevanje individualnega in kolektivnega dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, je veljalo, da je v en pokojninski načrt aktivno vključen le en posameznik. Zdaj pa se posamezniku dopušča možnost pristopa v en individualni in hkrati en kolektivni pokojninski načrt. Izjema nastopi pri zaposlenih v javnem sektorju, javnih uslužbencih. Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbence (Ur.l. RS, št. 126/2003, 10. člen, v nadaljevanju ZKDPZJU) predpisuje za to skupino zavarovancev določene posebnosti oziroma drugačne pogoje. Javni uslužbenci in osebe javnega prava ter njihovi delodajalci so upravičeni do davčnih olajšav po zgoraj omenjenem zakonu in tudi ZPIZ-1. Vsi javni uslužbenci so lahko vključeni v en individualni pokojninski načrt in v dva kolektivna pokojninska načrta.

ZPIZ-2 v 223. členu določa glavne značilnosti DPZ, ki so določene v pokojninskem načrtu, odobrenem s strani ministra za delo.

Zavarovalnica, pokojninska družba, pokojninski sklad ali ustanovitelj pokojninskega načrta oblikuje sam pokojninski načrt, ki vključuje dodatno:

- starostno pokojnino,
- predčasno starostno pokojnino,
- invalidsko pokojnino,
- družinsko pokojnino.

4.1 Sestava pokojninskega načrta

Vsak pokojninski načrt (ZPIZ-2, 224. člen) vsebuje naslednje sestavine:

- opredelitev zavarovancev, ki se lahko vključijo v pokojninski načrt,
- pogoje za pristop,
- opredelitev zavarovalne premije,
- izvedba in časovni rok plačevanja premije ter posledice v primeru neplačila,
- neprenosljivost pravic iz prostovoljnega dodatnega zavarovanja,
- prepoved zastave police oziroma prepoved zastave pravic iz enot premoženja vzajemnega pokojninskega sklada, vpisanih na osebem računu zavarovanca.

Za dodatno starostno pokojnino pa dodatno tudi:

- opredelitev naložbenega tveganja,
- določila, ki sestavljajo izjavo o naložbeni politiki,
- zjamčen donos,
- najvišjo višino stroškov, ki jih zaračunava izvajalec pokojninskega načrta,
- pogoje za pridobitev pravice do dodatne starostne pokojnine oziroma predčasne starostne pokojnine,
- postopek izračuna odkupne vrednosti,
- način izračunavanja pokojninske rente,
- način izplačila pokojninske rente (preko izvajalca pokojninskega načrta ali pa bo izvajalec pokojninskega načrta v imenu in za račun zavarovanca z zavarovalnico sklenil ustrezno zavarovalno pogodbo),
- pogoji za prenehanje zavarovanja pred pridobitvijo pravice do dodatne starostne pokojnine oziroma predčasne starostne pokojnine in pravice zavarovanca oziroma upravičenca v takih primerih.

4.2 Pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja

DPZ lahko sklene vsak, ki je zavarovan oziroma uživa pravice iz obveznega pokojninskega zavarovanja v sklopu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Posameznik se vključi v odobren pokojninski načrt pri zavarovalnici, pokojninski družbi ali pri vzajemnem skladu. Z zavarovalnico in pokojninsko družbo sklene zavarovanje tako, da podpiše pogodbo in se s tem zaveže, da bo plačeval mesečno premijo. Premijo zavarovancu delno ali v celoti plačuje tudi njegov delodajalec (pri vzajemnih skladih pa pristopi k pravilom sklada).

Za izvajanje pokojninskega načrta po Zakonu (ZPIZ-2, 233. člen) lahko delodajalec:

- ustanovi zaprt pokojninski načrt,
- pristopi k odobrenemu pokojninskemu načrtu, ki ga je izvaja zavarovalnica, pokojninska družba ali odprti pokojninski sklad.

5 PREDNOSTI VARČEVANJA V DODATNEM POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU

Varčevanje v DPZ je edina oblika varčevanja, ki zavarovancem v skladu z Zakonom o dohodnini (ZDoh-2, Ur.l. RS, št. 117/2006, 117. člen) omogoča uveljavitev davčne olajšave oziroma plačila nižje dohodnine. Zaradi vse nižjih javnih pokojnin država spodbuja dodatno pokojninsko zavarovanje, s katerim lahko posamezniki samostojno ali ob pomoči delodajalca varčujejo za dodatno pokojnino.

Na podlagi 117. člena Zakona o dohodnini (Ur.l. RS, št. 117/2006) lahko delodajalec, ki financira pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja, ob izpolnjevanju vseh pogojev DPZ uveljavi zmanjšanje davčne osnove za obračun davka od dobička pravnih oseb za vse premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki jih delovno ali v celoti plača v korist delojemalca, vendar največ do zneska, ki je enak 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za zavarovanca oziroma 5,844 % pokojnine zavarovanca in ne več kot 2.390 EUR letno.

Višina premije za katero lahko podjetja in posamezniki uveljavijo olajšavo se v skladu s 118. členom Zakona uskladi enkrat letno s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin v Sloveniji za mesec november tekočega leta v primerjavi z mesecem novembrom prejšnjega leta, po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije. V letu 2016 je tako najvišja premija za katero se je lahko uveljavljala davčna olajšava zanašala 2.819 EUR.

Dodatno 118. člen Zakona pravi, da se davčne olajšave enkrat letno uskladijo s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin v Sloveniji za mesec november tekočega leta v primerjavi z mesecem novembrom prejšnjega leta, po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije, ki v letu 2016 znaša 2.819 EUR glede na rast cen življenjskih potrebščin.

Delodajalec lahko v korist zavarovanca z neto plačo 1.000 EUR vplača mesečno premijo v višini največ 83 EUR. V kolikor bi delodajalec zaposlenemu znesek nakazal v obliki plače, bi zaposleni prejel le 47 EUR, pri dodatnem pokojninskem zavarovanju pa dobi celotni znesek 83 EUR.

V primerih, ko delodajalec ne financira maksimalne premije, upravičene do davčne olajšave, lahko zaposleni sam iz svoje bruto plače doplača razliko in od nje ne plača nobenih prispevkov in dajatev.

Kjer delodajalec ne omogoča vplačevanja v DPZ, lahko zaposleni davčno olajšavo izkoristi sam. Z vključitvijo v individualno dodatno pokojninsko zavarovanje zavarovanec sam iz

svoje neto plače plačuje premijo, kjer mu pri izračunu dohodnine davčno olajšavo predstavljajo vplačane premije.

Tabela 3: Primer uveljavitve davčne olajšave glede na tri različne bruto plače

Bruto plača (v EUR)	1.200	1.500	2.700
Mesečna vplačila (v EUR)	70	88	157
Dohodninski razred (v %)	16	27	41
Znižanje dohodnine (v EUR)	135	284	776

Vir: Modra Zavarovalnica, d.d., 2016.

- Zavarovanec se s 1.200 EUR bruto plače na mesec odloči varčevati v DPZ. Premija, ki je še del davčne olajšave, znaša 5,844 % pokojnine zavarovanca oziroma 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter hkrati največ 2.819 EUR na letni ravni. Na mesec tako lahko namenji 70 EUR za dodatno pokojnino. Glede na bruto plačo se uvršča v 16 % dohodninski razred. Letno si zavarovanec tako zmanjša dohodnino za 135 EUR.
- Zavarovanec s 1.500 EUR bruto plače na mesec ob predpostavki, da je premija, ki je še del davčne olajšave, v višini 5,844 % pokojnine zavarovanca oziroma 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter hkrati največ 2.819 EUR na letni ravni, na mesec tako lahko namenji 88 EUR za dodatno pokojnino. Glede na bruto plačo, se uvršča v 27 % dohodninski razred, letno pa si dohodnino zmanjša za 284 EUR.
- Zavarovanec z 2.700 EUR bruto plače na mesec pa ob predpostavki, da premija, ki je še del davčne olajšave, znaša 5,844 % pokojnine zavarovanca oziroma 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter hkrati največ 2.819 EUR na letni ravni, na mesec tako lahko namenji 157 EUR za dodatno pokojnino. Glede na bruto plačo se uvršča v 41 % dohodninski razred, letno pa si dohodnino tako zmanjša za 776 EUR.

Poleg davčne olajšave, ki nam omogoča sočasno znižanje dohodnine in varčevanje za dodatno pokojnino, je prednost varčevanja v DPZ tudi jamstvo vračila glavnice in minimalne zajamčene donosnosti. Upravljaivec v primeru nedoseganja zajamčene donosnosti tveganje v celoti prevzema sam. To pomeni, da ob izplačilu razliko do zajamčene vrednosti sredstev pokriva v breme lastnega kapitala. Sredstev, ki jih namenja posameznik v želji po zagotavljanju finančno varnejšega obdobja, tako po upokojitvi ne more izgubiti. Dodatno pa se v želji po večji varnosti in manjšemu tveganju zbrana sredstva zavarovancev v največji meri nalagajo v dolgoročne dolžniške vrednostne papirje in bančne depozite, v manjšem obsegu pa v delnice in kratkoročne dolžniške vrednostne papirje.

6 IZVAJALCI DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje lahko po ZPIZ izvajajo:

- pokojninski skladi,
- pokojninske družbe,
- zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega in zavarovanja in banke.

Poslovanje zavarovalnic in pokojninskih družb budno spremlja in nadzoruje Agencija za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN), nadzor nad poslovanjem vzajemnih pokojninskih skladov pa izvaja ATVP (Novak & Papež, 2013, str. 21).

6.1 Vzajemni pokojninski sklad in krovni pokojninski sklad

Premoženje vzajemnega sklada je premoženje zavarovancev in izključuje premoženje upravljavca vzajemnega sklada. S tega stališča lahko upravlja s premoženjem le zavarovalnica ali banka, ki ima ustrezno dovoljenje za upravljanje pokojninskih skladov. V prvem letu delovanja mora v sklad vplačevati več kot 1.000 posameznikov. Sklad se ustanovi in posluje izključno v korist posameznikov v vzajemnem pokojninskem skladu, ki so v skladu z vplačili iz naslova DPZ, lastniki investicijskih točk sklada sorazmernega dela premoženja sklada, ki je razdeljeno na enake enote premoženja (ZPIZ-2, 295. člen).

Pokojninski načrt vzajemnega pokojninskega sklada mora biti odobren s strani ministra, pristojnega za delo. Dovoljenje za oblikovanje vzajemnega pokojninskega sklada pa izda ATVP.

Krovni pokojninski sklad je oblikovan iz treh podskladov, ki so med seboj ločijo glede na naložbeno politiko in ciljno skupino plačnikov, kateri so prvotno namenjeni. Je hkrati tudi vzajemni pokojninski sklad, zato je premoženje tudi tu ločeno, razdeljeno na enake enote premoženja in veljajo zanj isti podzakonski predpisi kot za vzajemni pokojninski sklad (ZPIZ-2, 296. člen).

V skladu z Zakonom vzajemni pokojninski sklad in krovni pokojninski sklad lahko upravlja pokojninska družba in zavarovalnica, ki ima dovoljenje za opravljanje poslov v zavarovalni skupini življenjskih zavarovanj v skladu z zakonom, ki ureja zavarovalništvo, ter banka, ki ima dovoljenje za opravljanje poslov upravljanja pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja bančništvo.

Premoženje v pokojninskem skladu se izplača varčevalcu v obliki pokojninske rente, in sicer ob upokojitvi. Predčasno izplačilo sredstev iz pokojninskega sklada ni možno.

Pokojninske sklade spremlja zelo konservativna naložbena politika, s katero zagotavljajo stabilnost v rasti sredstev na daljši rok. Na podlagi zakonskih predpisov glede omejitve potencialnih tveganj se upravljavci v praksi držijo načela, da je 80 % sredstev sklada varno naloženih v državne in podjetniške obveznice, ki veljajo za manj tvegane naložbe. Manjši preostali del pa obsegajo drugi finančni instrumenti (delnice, obveznice ...).

Na svetovnih kapitalskih trgih pokojninski skladi predstavljajo največje in najpomembnejše institucionalne vlagatelje. Upravljanje skladov je v večini primerov v rokah finančnih institucij, kot so banke, zavarovalnice in družbe za upravljanje.

Na slovenskem trgu poznamo:

- Odprti vzajemni sklad

Namenjen je vsakomur. Varčevanje v odprtem vzajemnem pokojninskem skladu je omogočeno vsem in ni odvisno od zaposlitve pri posameznemu delodajalcu. Ustanoviteljici le-tega sta lahko banka ali zavarovalnica, ki sklad sama upravlja in trži.

- Zaprti vzajemni pokojninski sklad

Varčevanje v zaprtem vzajemnem pokojninskem skladu je omogočeno tistim, ki so uživalci DPZ in imajo sklenjeno delovno razmerje z ustanoviteljem sklada. To pomeni, da v sklad lahko vplačujejo le tisti, ki imajo sklenjeno delovno razmerje s podjetjem, ki je oblikovalo sklad. V tem primeru premijo za prostovoljno DPZ na podlagi dolžnosti iz pokojninskega načrta, delno ali v celoti vplačuje delodajalec. Za ustanovitev sklada je potrebna vključenost najmanj 51 % vseh zaposlenih oziroma najmanj 1.000 zaposlenih, ki imajo z ustanoviteljem sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas. Ustanovitelj sklada je zato lahko veliko podjetje ali več podjetij skupaj in pa tudi Republika Slovenije ter javni zavodi.

Preko pooblastil ustanovitelja zaprti pokojninski sklad lahko upravlja pokojninska družba, zavarovalnica ali banka. Primer zaprtega pokojninskega sklada pri nas je, Zaprti pokojninski sklad za javne uslužbence (v nadaljevanju ZPSZJU), ustanovljen s strani Republike Slovenije, ki je upravljanje sklada prepustila Modri zavarovalnici (predstavitev samega sklada v nadaljevanju).

6.2 Pokojninske družbe

V skladu z ZPIZ-2 je »Pokojninska družba pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki ima dovoljenje za opravljanje dejavnosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Za pokojninsko družbo, za katero je edina dopustna pravnoorganizacijska oblika delniška družba, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja zavarovalništvo«. Opravlja lahko samo dejavnost prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v obsegu:

- zbiranje premij zavarovanja,
- vodenje računov zavarovancev,
- upravljanje premoženja pokojninske družbe,
- izplačevanje pokojninske rente,
- upravljanje zaprtih in odprtih pokojninskih skladov.

Takšna oblika zavarovanja je namenjena predvsem delodajalcem in sindikatom, ki lahko na tak način zagotovijo socialno varnost svojim zaposlenim ob upokojitvi ceneje, kot če bi storitev opravila banka ali zavarovalnica. AZN izda dovoljenje za opravljanje poslov upravljanja pokojninskega sklada in storitve izplačevanja pokojninskih rent na osnovi potrditve ministra, pristojnega za delo. V primerjavi s pokojninskimi skladi je pokojninska družba profitno naravnana, dobiček družbe je last njenih lastnikov oziroma same družbe.

Če želi pokojninska družba opravljati dejavnost DPZ, mora imeti izdano dovoljenje s strani AZN.

6.3 Zavarovalnice

V skladu z Zakonom o zavarovalništvu (Ur.l. RS, št. 213. člen, 3. odstavek) lahko vse zavarovalnice, ki opravljajo posle življenjskega zavarovanja in imajo za to izdano dovoljenje, izvajajo pokojninski načrt. Zavarovalnica lahko oblikuje ali upravlja pokojninski sklad, ki je oblikovan v skladu z zakonom in je odobren s strani AZN. Zavarovalnica sklene pogodbe z zavarovanci. V okviru pokojninskega zavarovanja pa zavarovalnice delujejo tudi v 3. stebru naložbenega življenjskega zavarovanja.

7 PONUDNIKI DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

Konec leta 2014 je v Sloveniji dodatno pokojninsko zavarovanje z odobrenim pokojninskim načrtom s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ponujalo 10 izvajalcev:

Vzajemni pokojninski skladi:

- Modra zavarovalnica,
- Generali Zavarovalnica,
- Banka Koper,
- Abanka Vip.

Pokojninske družbe:

- Pokojninska družba A,
- Skupna pokojninska družba,
- Moja naložba.

Zavarovalnice:

- Prva osebna zavarovalnica,
- Zavarovalnica Triglav,
- Adriatic Slovenica.

Pokojninske družbe in zavarovalnice v obliki kritnih skladov ponujajo DPZ. Vseh 10 izvajalcev je ob koncu leta 2014 v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja skupaj upravljalo 1,893 milijarde EUR premoženja zavarovancev (Modra zavarovalnica, d.d., 2015a, str. 7).

Ponudniki DPZ svoje prihodke ustvarjajo z zaračunavanjem provizij svojim članom. Ob posamičnem vplačilu sredstev v posamezni pokojninski sklad se le-te zmanjšajo za vstopne stroške, ki se obračunajo od vplačane premije v določenem odstotku. Vstopni stroški na podlagi zakonske določbe 260. člena ZPIZ-2 ne smejo znašati več kot 3 %. V času plemenitenja sredstev v pokojninskih skladih si družba zaračunava upravljavsko provizijo, ki jo obračunava mesečno glede na ČVS in v njeni višini zniža vrednost sredstev v upravljanju.

ČVS predstavlja skupek tržne vrednosti vrednostnih papirjev in drugih naložb, kjer ima vzajemni sklad naložena sredstva, zmanjšana za obveznosti sklada. Le-ta odraža skupno vrednost sredstev vseh članov v pokojninskem skladu posameznega ponudniku. Ob črpanju sredstev iz sklada se njihova vrednost zniža v višini izstopnega stroška, ki se obračuna kot določen odstotek vrednosti sredstev ob njihovi vnovčitvi in ne sme znašati več kot 1 %.

Vrednost vseh vplačanih sredstev članov ponudniku DPZ v posameznem letu predstavlja bruto premijo. Le-ta se izračuna kot vsota vseh vplačil zavarovancev v tekočem letu.

Stroški, ki zajemajo celotno poslovanje pokojninskega sklada, so CSP. Le-ti bremenijo premoženje pokojninskega sklada in ne neposredno zavarovanca.

Izračunamo jih od povprečne letne ČVS pokojninskega sklada in jih izrazimo v odstotku. Med CSP se tako štejejo:

- stroški provizije za upravljanje sklada,
- stroški provizije za opravljanje skrbniških storitev za sklad,

- stroški za vnos in izvršitev nalogov,
- stroški hrambe oziroma vodenja računov vrednostnih papirjev oziroma finančnih instrumentov posameznega investicijskega sklada pri drugih bankah,
- stroški plačilnega prometa,
- stroški, povezani s pridobitvijo in odsvojitvijo premoženja sklada, kot so provizije in stroški borznih posrednikov, upravljavcev organiziranih trgov ...
- stroški revidiranja letnega poročila sklada in stroški zunanjih strokovnjakov, povezanih s pripravo in revidiranjem letnega poročila,
- stroški obveščanja imetnikov investicijskih kuponov, ki zahtevajo obveščanje imetnikov investicijskih kuponov,
- stroški uveljavljanja pravic iz finančnih instrumentov, ki so v lasti sklada, za račun sklada,
- davki in druge obvezne dajatve v zvezi s premoženjem vzajemnega sklada oziroma s prometom s tem premoženjem,
- stroški skrbniških storitev skrbnika,
- stroški obresti in drugih stroškov zadolževanja za posojila, ki jih v skladu z ZISDU-1 družba za upravljanje najema za račun sklada.

V izračun CSP se ne všttevajo:

- stroški plačil tretjim osebam v zvezi s pridobitvijo oziroma odsvojitvijo premoženja sklada,
- stroški obresti in drugi stroški zadolževanja za posojila, ki jih družba za upravljanje najema za račun sklada,
- protivrednosti nefinančnih ekonomskih koristi, ki jih prejme družba za upravljanje ali z njo povezana oseba od borznoposredniških družb oziroma bank v zameno za dajanje naročil za trgovanje.

Tabela 4: Pregled vseh ponudnikov DPZ v Sloveniji

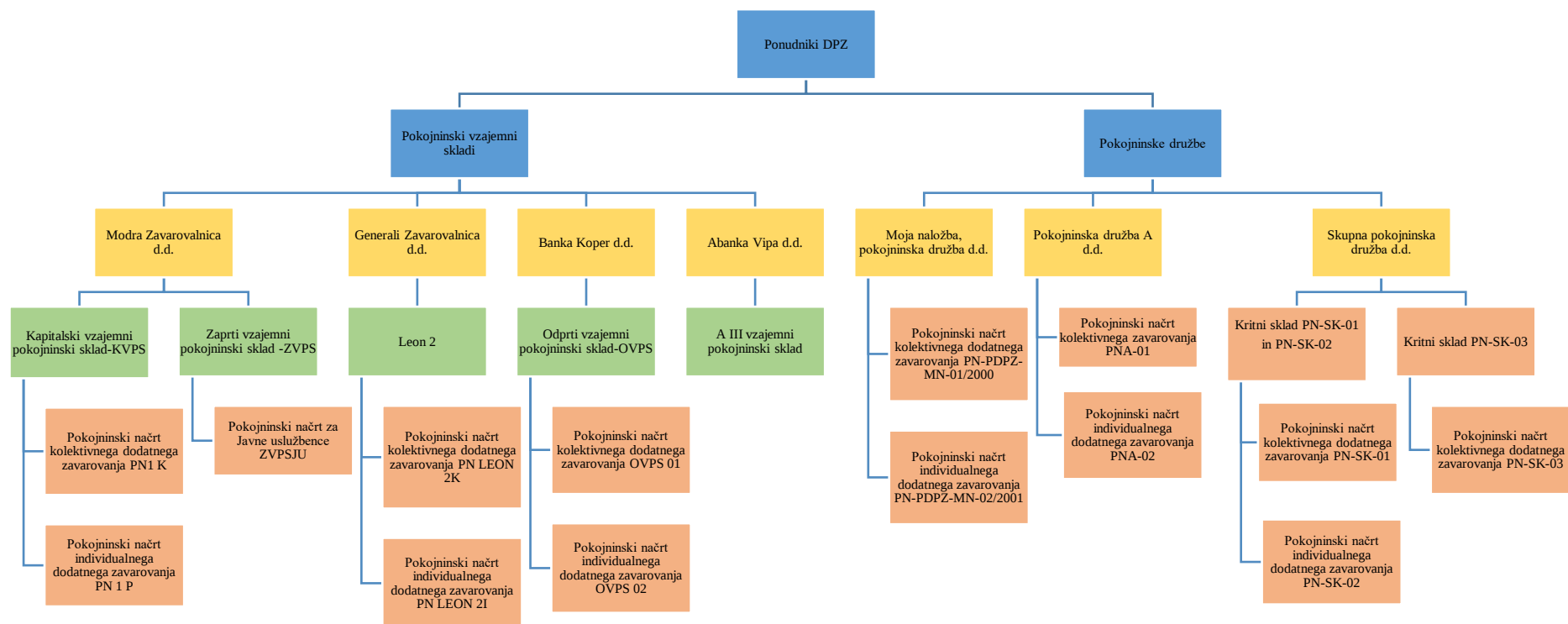
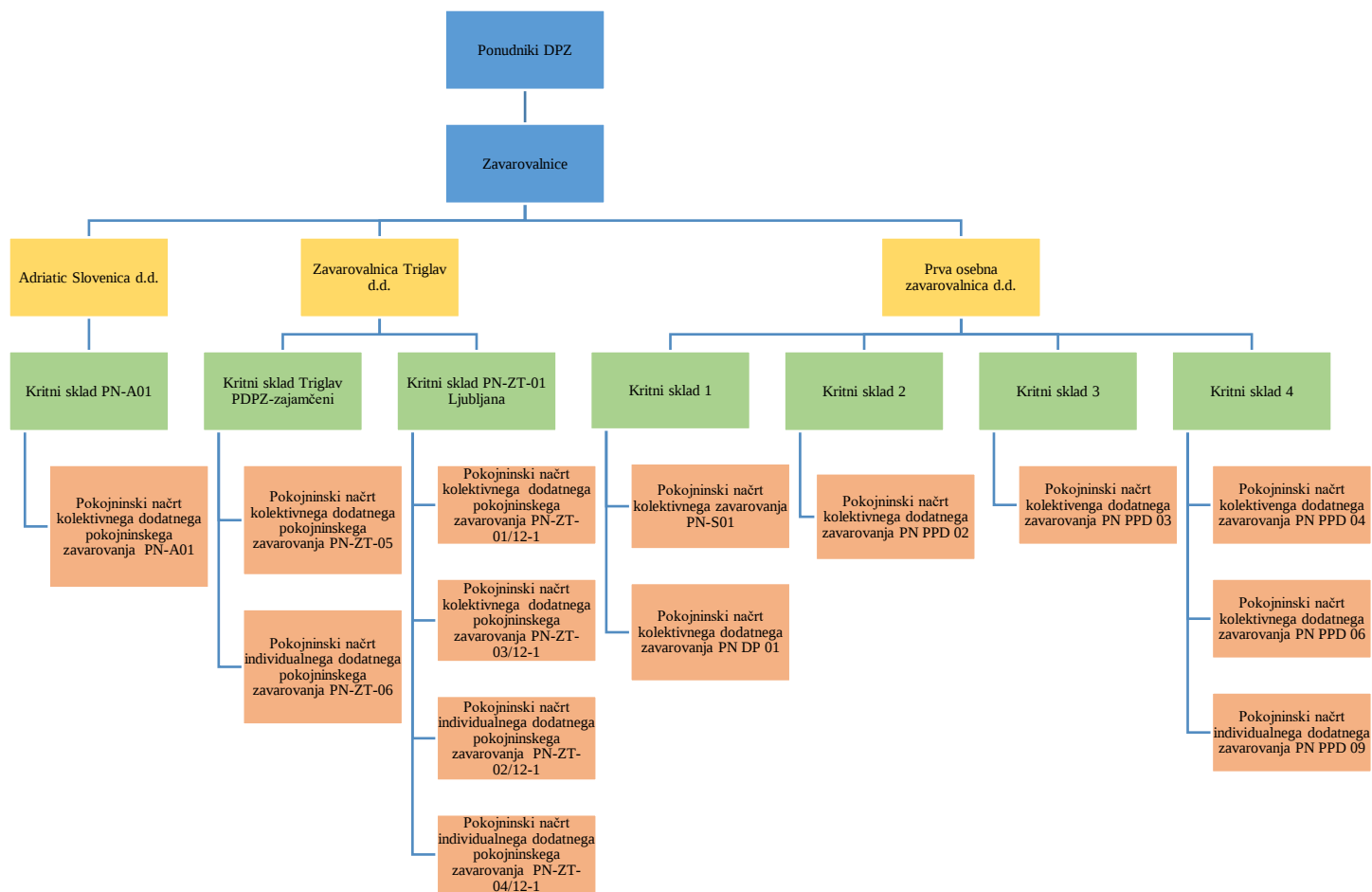

Tabela 5: Pregled vseh ponudnikov DPZ v Sloveniji (nad.)

7.1 Modra zavarovalnica, d.d.

V postopku delitve z izločitvijo iz KD je v letu 2011 nastala Modra zavarovalnica. Danes ima status delniške družbe, katere edini delničar je KD. Je največja izplačevalka DPZ na slovenskem trgu in je med vsemi izvajalci DPZ kapitalsko najmočnejša. Kapitalska vrednost Modre Zavarovalnice je konec leta 2014 znašala 209 milijonov (v nadaljevanju mio) EUR, kar je za 66 mio EUR več v primerjavi s koncem leta 2011. Na slovenskem trgu zavzema 45 % tržni delež in ima v upravljanju 1,2 milijardi EUR sredstev. Od tega je 894 mio EUR zbranih sredstev v vzajemnih pokojninskih skladih, ki jih je zavarovalnica prevzela v upravljanje ob ustanovitvi (Modra zavarovalnica, d.d., 2015b, 2015, str. 12).

V upravljanju ima Modra zavarovalnica tri vzajemne pokojninske sklade, v katerih je konec leta 2014 varčevalo preko 260.000 zavarovancev:

- Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbenke (ZVPSJU),
- Kapitalski vzajemni pokojninski sklad (v nadaljevanju KVPS),
- Prvi pokojninski sklad (v nadaljevanju PPS).

7.1.1 Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbenke

Zaprti vzajemni pokojninski sklad je sklad, v katerem imajo pravico do vključitve samo javni uslužbenci. Ustanovljen je z namenom zbiranja sredstev iz dohodkov javnih uslužbencev na njihovih osebnih računih in skozi njihovo upravljanje zagotavljanje pravic do dodatne starostne pokojnine ali drugih pravic, določenih s pokojninskim načrtom. V sklad premije vplačujejo delodajalci, zavarovanci pa lahko za višjo pokojnino v sklad doplačujejo tudi sami. Pokojninski načrt PNJU K je oblikovan na podlagi kolektivne pogodbe o oblikovanju pokojninskega načrta med Vlado RS in reprezentativnimi sindikati javnega sektorja. Pravila ZVPSJU, katerih sestavni del je pokojninski načrt PNJU K, je na svoji 61. redni seji 12. februarja 2004 sprejela Vlada RS kot delodajalka. Pogoj za vključitev v Pokojninski načrt in članstvo v skladu je, da ima posameznik status javnega uslužbenca oziroma da ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi z RS, lokalno skupnostjo ali osebo javnega prava.

V pokojninski načrt je bilo ob koncu leta 2014 vključenih 207.345 zavarovancev, 1.926 vključenih delodajalcev in za 692 mio EUR sredstev v upravljanju. Vrednost enote premoženje (v nadaljevanju VEP) je na dan 31. 12. 2014 znašala 0,6385, v skladu pa je bilo na dan 31. 12. 2014, 1.059.869.512 enot premoženja (Modra zavarovalnica, d.d., 2015c, str. 14, 25, 28).

Tabela 6: Obračunani stroški in provizija ZVPSJU ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

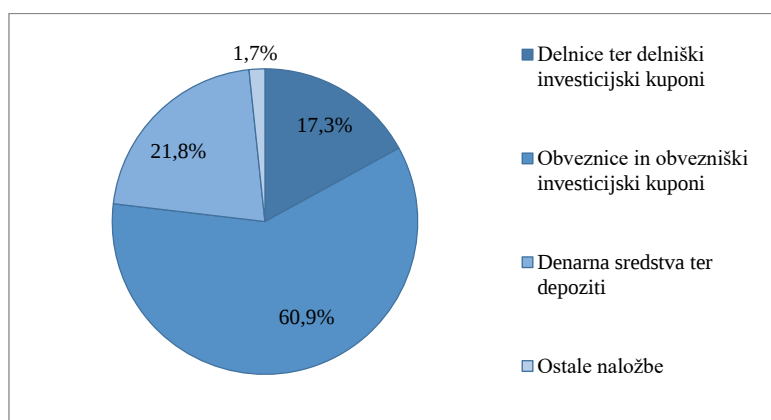
Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	220.000	94.000
Izstopni stroški	0	0
Upravljavska provizija	3.170.000	3.323.000
Skupaj stroški in provizija	3.390.000	3.417.000
Celotni stroški poslovanja (CSP)	3.170.046	3.322.765
Čista vrednost sredstev (ČVS)	646.736.674	686.828.941

Vir: Modra zavarovalnica, d.d., *Letno poročilo Zaprtega vzajemnega pokojninskega zavarovanja za javne uslužbenke za leto 2014, 2015c, str. 28, 29–30, 56.*

Celotni stroški poslovanja vzajemnega pokojninskega sklada v letu 2014 znašajo 3.322.765 EUR oziroma 0,5 odstotka povprečne ČVS sklada.

Obveznice in obvezniški investicijski kuponi so konec leta 2014 predstavljali 60,9 % celotne strukture finančnih naložb kritnega sklada ZVPS. Njihov delež v strukturi se je v primerjavi s stanjem konec leta 2013 povečal za 1,8 odstotne točke. Zaradi povrnjenega zaupanja v bančni sistem je upravljavec v letu 2014 izrazito povečal delež naložb v denarna sredstva ter depozite, in sicer za 8,7 odstotne točke. Povečanje je bilo predvsem na račun nižje izpostavljenosti do zakladnih menic in komercialnih zapisov, katerih delež v celotni strukturi finančnih naložb se je znižal za 10,8 odstotne točke. Konec leta 2014 je imela družba 90,8 % vseh naložb v EUR, preostanek pa v USD in norveških kronah. Delež naložb v tujino je znašal 55,5 % vseh sredstev družbe.

Slika 2: Struktura finančnih naložb kritnega sklada ZVPS na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Modra zavarovalnica, d.d., *Letno poročilo Zaprtega vzajemnega pokojninskega zavarovanja za javne uslužbenke za leto 2014, 2015c, str. 67–74.*

7.1.2 Kapitalski vzajemni pokojninski sklad

Od samega začetka leta 2001 je bil odprt pokojninski sklad dostopen vsakomur, ki je zavarovanec ali uživalec pravic iz obveznega pokojninskega zavarovanja. Z namenom zagotavljanja socialne varnosti po upokojitvi izvaja individualni (PN1 P) kot tudi kolektivni (PN1 K) pokojninski načrt dodatnega pokojninskega zavarovanja. VEP je na dan 31. 12. 2014 znašal 0,7929, v skladu pa je bilo vsega skupaj za 213.942.080,0927 enot premoženja. Na privarčevana sredstva v skladih Modra zavarovalnica zagotavlja zajamčeni donos, ki je ob koncu leta 2014 znašal 1,94 % (Modra zavarovalnica, d.d., 2015b, str. 26–27). PPS je namenjen izključno kritju izplačila pokojninskih rent iz zavarovalnih polic dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki so se oblikovale z zamenjavo za pokojninske bone in sodi v 3. steber pokojninskega zavarovanja. Z dnem 1. 1. 2003 vplačila v sklad niso več možna, saj sklad spada pod zaprti sklad.

Tabela 7: Obračunani stroški in provizija KVPS ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	260.372	244.907
Izstopni stroški	119.305	82.294
Upravljavska provizija	1.429.281	1.581.010
Skupaj stroški in provizija	1.808.958	1.908.211
Bruto premija	22.501.768	22.404.018
Celotni stroški poslovanja (CSP)	1.536.609	1.671.434
Čista vrednost sredstev (ČVS)	149.645.233	169.630.729

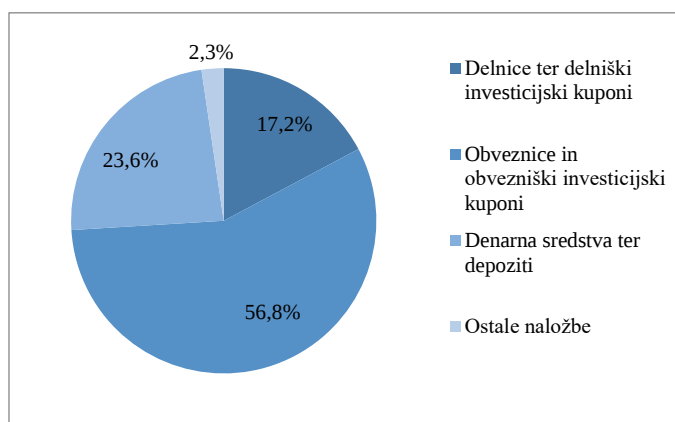
Vir: Modra zavarovalnica d.d. Letno poročilo za poslovno leto 2014, 2015a, str. 26–27, 55.

Modra zavarovalnica je z vzajemnim pokojninskim skladom KVPS v letu 2014 zbrala 22,4 mio EUR bruto premij, kar je primerljivo z zbranimi premijami v letu 2013. V primerjavi z 2013 se je vrednost stroškov in provizij povečala za 5 %, kar je v celoti posledica višje upravljavske provizije zaradi rasti ČVS v skladih. Le-ta se je v 2014 povečala za 13,4 % na 170 mio EUR. Vrednost vstopnih in izstopnih stroškov se je sicer gledano na leto 2013 v letu 2014 nekoliko znižala. Kljub rasti CSP v letu 2014 za 8,8 % se je njihov delež v čisti vrednosti zbranih sredstev znižal iz 1,03 % v letu 2013 na 0,99 % v letu 2014.

Delež obveznic v strukturi vzajemnega pokojninskega sklada KVPS je konec leta 2014 znašal 56,8 %. Celotna struktura finančnih naložb je prikazana na spodnjem grafu, iz katerega je razvidno, da je bil portfelj zastavljen razmeroma konservativno, pri čemer so delnice ter delniški investicijski kuponi predstavljali 17,2 % vseh naložb. Delež investiranih sredstev v delnice ter delniške investicijske kupone se je sicer v letu 2014 povešal zaradi izboljšanih razmer na delniških trgih in želje po ustvarjanju višjih donosov. Povišanje tveganih naložb je bilo predvsem na račun naložb v zakladne menice ter komercialne zapise,

pri katerih se je donosnost pomembno znižala.

Slika 3: Struktura finančnih naložb KVPS na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Modra zavarovalnica d.d. Letno poročilo za poslovno leto 2014, 2015a, str. 24.

7.2 Odprti vzajemni pokojninski sklad Banke Koper

Banka Koper je glede na bilančno vsoto, ki je konec leta 2014 znašala 2.289 mio EUR, osma največja banka v Sloveniji. Večinski delež Banke Koper, ki znaša 97,7 %, je v lasti družbe Inteso Sanpaolo. V letu 2014 je banka skupaj z Evropskim investicijskim skladom in Slovenskim podjetniškim skladom podprla številna makro podjetja, hkrati pa tudi poseben segment kmetovalcev, ki po njihovo lahko prispevajo k razvoju slovenskega turizma in gospodarstva. S tem so v letu 2014 povečali število komitentov ter obseg depozitov družin in podjetij.

Minister, pristojen za delo, je:

- 29. 11. 2000 odobril pokojninski načrt z oznako OVPS 01 z odločbo št. 106-015/00, namenjen izključno kolektivnemu pokojninskemu zavarovanju;
- 2. 8. 2002, odobril pokojninski načrt z oznako OVPS 02 z odločbo št. 106-014/02, namenjen izključno individualnemu pokojninskemu zavarovanju.

Izvajalec obeh pokojninskih načrtov je Odprti vzajemni pokojninski sklad (v nadaljevanju OVPS) Banke Koper. Ob koncu leta 2014 je sklad imel 5.181 zavarovancev, od tega jih je bilo 4.619 v kolektivnem pokojninskem načrtu in 562 v individualnem pokojninskem načrtu. Glede na strukturo je 61,59 % zavarovancev moških in 38,41 % žensk. V kolektivni pokojninski načrt je vključenih 100 podjetij (Banka Koper, d.d. 2015, str. 5, 9).

Vrednost pobranih stroškov in provizije OVPS se je gledano na leto 2013 v letu 2014 znižala za 6 %, kar je predvsem posledica znižanja pobranih izstopnih stroškov. Kljub povečanju

ČVS v upravljanju za 11,6 %, so se prihodki iz naslova upravljaljske provizije povečali zgolj za 2,7 %. CSP v ČVS so se gledano na leto 2013, v letu 2014 znižali za 4,6 %, kar je ob rasti ČVS dodatno znižalo razmerje med CSP ter ČVS iz 1,95 % v letu 2013 na 1,67 % v letu 2014.

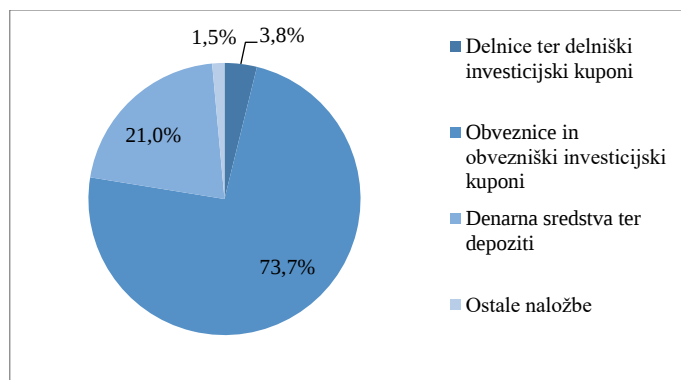
Tabela 8: Obračunani stroški in provizija OVPS ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	124.801	124.529
Izstopni stroški	63.286	20.227
Upravljaljska provizija	366.159	375.942
Skupaj stroški in provizija	554.246	520.698
Bruto premija	3.756.596	3.735.380
Celotni stroški poslovanja (CSP)	554.246	529.000
Čista vrednost sredstev (ČVS)	28.393.522	31.681.979

Vir: Banka Koper d.d., *Odprti vzajemni pokojninski sklad, Letno poročilo 2014, 2015, str. 9–11, 21*; Banka Koper d.d., *Odprti vzajemni pokojninski sklad, Letno poročilo 2013, 2014, str. 9–11, 21*.

Upravljavalec kritnega sklada OVPS Banke Koper sledi predvsem načelu konservativnega in varnega upravljanja sredstev. To pomeni, da se osredotoča predvsem na naložbe v obveznice in depozite, s katerimi zagotavlja doseganje minimalne zahtevane donosnosti sklada. Kot je razvidno iz spodnjega grafa, je delež naložb v obveznice in obvezniške investicijske kupone konec leta 2014 znašal 73,7 % celotnega portfelja, denarna sredstva in depoziti pa so predstavljali še nadaljnjih 21,0 %. Delež naložb v delnice ter delniške investicijske kupone je znašal zgolj 3,8 % vrednosti celotnih finančnih naložb kritnega sklada. V primerjavi s strukturo naložb kritnega sklada ob koncu leta 2013 je upravljavalec v letu 2014 še nekoliko povečal deleže naložb v manj tvegane instrumente (obveznice, denarna sredstva in depozite ...), medtem ko se je delež naložb v delnice ter delniške investicijske kupone znižal.

Slika 4: Struktura finančnih naložb OVPS na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Banka Koper d.d., *Odprti vzajemni pokojninski sklad, Letno poročilo 2014, str. 35–36*.

7.3 OVPS Leon 2

Generali Zavarovalnica je del mednarodne skupine Generali Group. Na slovenskem trgu je prisotna od leta 2006 in kot največja tuja zavarovalnica pri nas pokriva področje avtomobilskih, življenjskih, nezgodnih, premoženjskih in pokojninskih zavarovanj. ATVP je zavarovalnici aprila 2001 odobrila oblikovanje odprtega pokojninskega sklada LEON 2, ki se loči na pokojninski načrt individualnega dodatnega pokojninskega zavarovanja z oznako PN LEON 2I in kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja z oznako PN LEON 2K. Skupno število zavarovancev v obeh pokojninskih načrtih je konec leta 2014 znašalo 4.504 zavarovancev, kar je 72 članov več kot v letu poprej.

Ministrica za delo je dne 16. 1. 2015 odobrila spremembe in preimenovanje obeh pokojninskih načrtov. Pokojninski načrt individualnega in kolektivnega DPZ Krovnega pokojninskega sklada LEON 2 začeta veljati s pravili KPS LEON, ki so v postopku odobritve ATVP. Glavni namen spremembe obeh pokojninskih načrtov je bila uskladitev z novo zakonodajo in uvedba naložbene politike življenjskega cikla. Izvajalec obeh pokojninskih načrtov je bil do uvedbe Krovnega pokojninskega sklada LEON 2, OVPS LEON 2.

V Sloveniji je bilo skupaj v letu 2014 in 2013 v DPZ vključenih več kot 500.000 zavarovancev. Od tega jih je bilo največ vključenih v ZVPSJU. 1,5 % vseh premij, vplačanih za DPZ pa je bilo vključenih v OVPS LEON 2. Generali Zavarovalnica je s svojim OVPS Leon 2 v letu 2014 povečala zaslužke iz naslova stroškov in provizij sklada za 12,3 % na 305 tisoč EUR. Rast je izhajala predvsem iz 15,5 % rasti prihodkov upravljavskih provizij, medtem ko so se izstopni stroški znižali za četrtno. Bruto letna premija se je v 2014 povečala za 6 % na 3,2 mio EUR, ČVS pa se je povečala za 16,2 % na 29,3 mio EUR. Delež CSP v ČVS je bil v letu 2013 in 2014 razmeroma stabilen in je znašal dober odstotek celotne vrednosti sredstev.

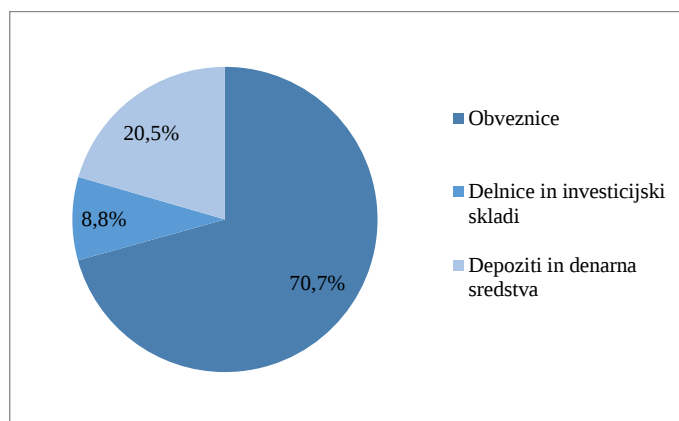
Tabela 9: Obračunani stroški in provizija Leon 2 ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	28.423	29.047
Izstopni stroški	12.241	9.113
Upravljavska provizija	230.782	266.642
Skupaj stroški in provizije	271.446	304.802
Bruto premija	3.009.052	3.188.092
Celotni stroški poslovanja (CSP)	252.538	297.234
Čista vrednost sredstev (ČVS)	25.202.877	29.274.190

Vir: Generali Zavarovalnica, d.d., Letno poročilo 2014, Odprti vzajemni pokojninski sklad Leon 2, 2015. str. 10, 27, 30, 44.

Naložbena politika OVPS Leon 2 je naravnana konservativno in v doseganje zajamčene donosnosti v višini 60 % pri najnižjem tveganju. Posledično predstavljajo naložbe v obveznice 70,7 % celotnega portfelja kritnega sklada, ki jim sledijo depoziti in denarna sredstva z 20,5 % deležem. Delež bolj tveganih naložb v delnice in investicijske sklade je konec leta 2014 znašal zgolj 8,8 % finančnih naložb kritnega sklada.

Slika 5: Struktura finančnih naložb LEON 2 na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Generali Zavarovalnica, d.d., Letno poročilo 2014, Odprti vzajemni pokojninski sklad Leon 2, 2015. str. 30–31.

7.4 A III vzajemni pokojninski sklad

A III vzajemni pokojninski sklad Abanke Vipra je začel poslovati s 1. 1. 2002. V dvanajstih letih se je v pokojninski sklad vključilo preko 2.868 članov, kar je 190 članov manj kot konec leta poprej. Sklad je leta 2014 dosegel 9,51 % donos in tako občutno presegel zajamčen donos sklada, ki je v letu 2014 znašal 1,88 %. Vrednost enote premoženja je na dan 31. 12. 2014 znašala 0,9619.

Tabela 10: Obračunani stroški in provizija A III ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	34.858	21.561
Izstopni stroški	15.201	24.775
Upravljaljska provizija	233.246	242.900
Skupaj stroški in provizija	283.305	289.236
Bruto premija	1.492.877	956.688
Celotni stroški poslovanja (CSP)	268.286	309.919
Čista vrednost sredstev (ČVS)	18.892.668	18.707.409

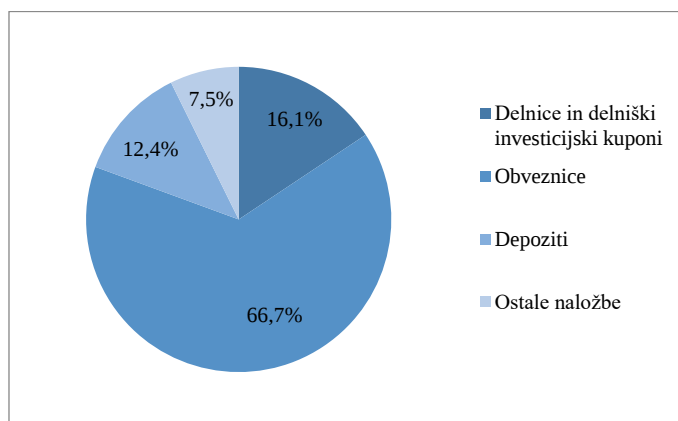
Vir: Abanka Vipra, d.d., Letno poročilo za leto končano 31. decembra 2014, 2015, str. 6–9, 29.

Skupaj pobrani stroški in provizije A III pokojninskega vzajemnega sklada so se v 2014 gledano na leto 2013 povečali zgolj za 2,1 %, kjer najdemo razlog v rasti izstopnih stroškov, ki so se povečali kar za 63 %. Zaradi padca zbrane bruto premije v letu za 36 % na 957 tisoč EUR se je znižala tudi vrednost pobranih vstopnih stroškov, in sicer za 38 %. Kljub močnemu upadu zbranih novih vplačil in rasti izplačil se je ČVS znižala za zgolj 1 %, medtem ko se je pobrana upravljavška provizija celo povečala za 4 %. Kot posledica številnih izstopov iz sklada so se povečali tudi CSP, in sicer za 15,5 %, kot tudi njihov delež v ČVS, ki se je povečal iz 1,4 % na 1,7 %.

Naložbena politika kritnega sklada Abanke Vipa je v letu 2014 dajala prednost naložbam v obveznice z daljšo ročnostjo. Omenjena politika je namreč predvidevala, da se bo obdobje nizkih obrestnih mer obveznic uglednih izdajateljev (nemške in druge državne obveznice) nadaljevalo, medtem ko se bodo pribitki bolj tveganih evropskih držav, med njimi tudi Slovenije, postopoma zmanjševali. Upravljavec sklada je tako 55,1 % celotnega portfelja vložil v obveznice Republike Slovenije (ter papirje z njeno garancijo) in drugih držav. Dodatnih 11,6 % sredstev je bilo vloženih v bančne in podjetniške obveznice. V delnice in investicijske kupone je upravljavec vložil 16,1 % vseh sredstev sklada, od tega pomemben delež v delnice slovenskih podjetij.

Konec leta 2014 je imel kritni sklad za 14,2 odstotni točki višji delež obveznic kot konec leta 2013. Do povečanja je prišlo predvsem zaradi padca deleža depozitov, ki so se znižali za 16 odstotnih točk. Delež naložb v delnice in investicijske sklade se je povišal za slabo odstotno točko.

Slika 6: Struktura naložb AIII vzajemnega pokojninskega sklada na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Abanka Vipa, d.d., Letno poročilo za leto končano 31. decembra 2014, 2015, str. 35–36.

7.5 Moja naložba, pokojninska družba, d.d.

Moja naložba je nastala v septembru 2000, v letu 2001 pa je po odobritvi dovoljenja AZN-

ja začela opravljati dejavnosti prostovoljnega DPZ zavarovanja na podlagi kolektivnega pokojninskega načrta z oznako PN-PDPZ-MN-01/2000 in individualnega pokojninskega načrta z oznako PN-PDPZ-MN-02/2001, ki pa še ne delujeta v skladu z ZPIZ-2.

Po podatkih letnega poročila družbe na dan 31. 12. 2014 je bilo v sklad vključenih 30.203 zavarovancev, kar je 8.777 zavarovanec manj kot leto prej.

Probanka jamči minimalni donos v višini 60 % povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom (50 % več kot določa zakon).

Tabela 11: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Moje naložbe ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	194.902	211.002
Izstopni stroški	213.485	63.634
Upravljavska provizija	1.082.413	1.005.284
Skupaj stroški in provizija	1.490.800	1.279.920
Bruto premija	11.058.489	12.077.169
Celotni stroški poslovanja (CSP)	1.521.773	1.310.053
Čista vrednost sredstev (ČVS)	104.840.688	100.442.406

Vir: Moja naložba, d.d., Letno poročilo za kritni sklad prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za obdobje, ki se je končalo 31.12.2014, 2015, str. 14, 21, 23, 49.

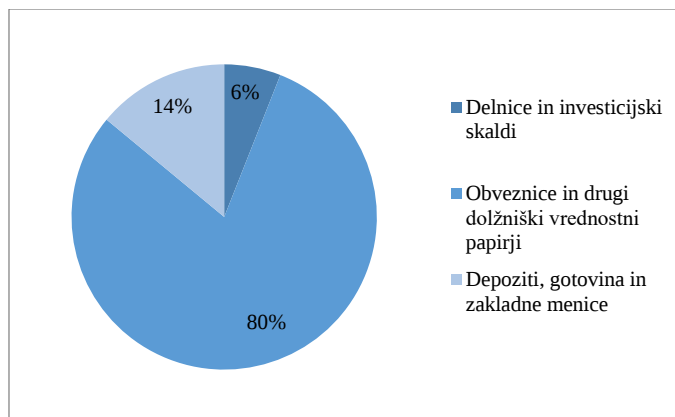
Obračunani stroški in provizije pokojninskih načrtov Moje naložbe so se v letu 2014 glede na leto 2013 znižali za 14 % in so znašali 1,3 mio EUR. Znižanje je bilo predvsem posledica nižjih izstopnih stroškov, ki so v letu 2014 znašali le 64 tisoč EUR. Bruto zbrana premija v letu 2014 je znašala 12,1 mio EUR in je bila glede na leto 2013 višja za 9 %, kar je primerljivo tudi z rastjo vstopnih stroškov (+ 8,3 %). Kljub rasti zbrane bruto premije ter znižanju prihodkov iz naslova izstopnih stroškov se je ČVS zbranih v pokojninskih načrtih Moje naložbe v letu 2014 znižala za 4 % na 100 mio EUR. Zaradi znižanja CSP za 14 % se je njihov delež v ČVS znižal iz 1,45 % v letu 2013 na 1,3 % v letu 2014.

Portfelj kritnega sklada Moje naložbe je bil konec leta 2014 nastavljen izredno konservativno, kar je bilo posledica prilagojenosti portfelja doseganju zajamčene donosnosti ne glede na tržne dogodke. Večina donosa se tako dosega predvsem z naložbami s stalnim donosom (obveznice, depoziti). Delež naložb v tvegane vrednostne papirje (delnice ter delniške investicijske sklade) je konec leta 2014 predstavljal zgolj 6%.

Kritni sklad Moje naložbe ima tudi eno izmed najvišjih zajamčenih donosnosti sredstev, ki je 50 % višja od predpisane zajamčene donosnosti sredstev. Zaradi višje zajamčene donosnosti se tako upravljavci osredotočajo na njeno doseganje in se z bolj konservativnim

portfeljem odpovedujejo potencialnim višjim donosom ustvarjenim z višjim deležem naložb v tvegane vrednostne papirje.

Slika 7: Struktura finančnih naložb kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Moja naložba, d.d., Letno poročilo za kritni sklad prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za obdobje, ki se je končalo 31.12.2014, 2015, str. 16.

7.6 Pokojninska družba A, d.d.

V preteklem 13-letnem obdobju je Pokojninska družba A izvajala pretežno upravljanje z garancijo, preko pogodb o izločenih poslih oziroma preko zunanjih upravljavcev. V začetku leta 2014 je Pokojninska družba A sporazumno prekinila pogodbo o upravljanju s Factor banko in Probanko, v juniju pa še s Perspektivo DZU. Od takrat družba sama upravlja vsa sredstva v kritnem skladu.

Upravljavec izvaja dodatno pokojninsko zavarovanje po dveh pokojninskih načrtih:

- PNA-01 pokojninski načrt kolektivnega prostovoljnega dodatnega zavarovanja,
- PNA-02 pokojninski načrt individualnega prostovoljnega dodatnega zavarovanja.

Število skupnih zavarovancev šteje 40.325, kar je slaba 2 % več, kot lani. Povprečna starost zavarovanca znaša 45 let, glede na spolno strukturo pa je malenkost več moških zavarovancev kot žensk, in sicer 50,70 %.

Vrednost obračunanih stroškov in provizij pokojninskih načrtov Pokojninske družbe A se v obdobju 2013 in 2014 ni bistveno spremenila. Leta 2014 so se zaradi večje ČVS nekoliko povečali prihodki iz naslova upravljalvske provizije, vendar so se v tem letu znižali prihodki iz naslova vstopnih ter izstopnih stroškov. ČVS se je v letu 2014 kljub malenkostnemu upadu pobrane bruto premije povečala za 2,1 %, kar kaže na nižji delež izplačanih sredstev. V letu 2014 so se za 2 % znižali tudi CSP, njihov delež v ČVS pa se je znižal iz 1,05 % na 0,98 %.

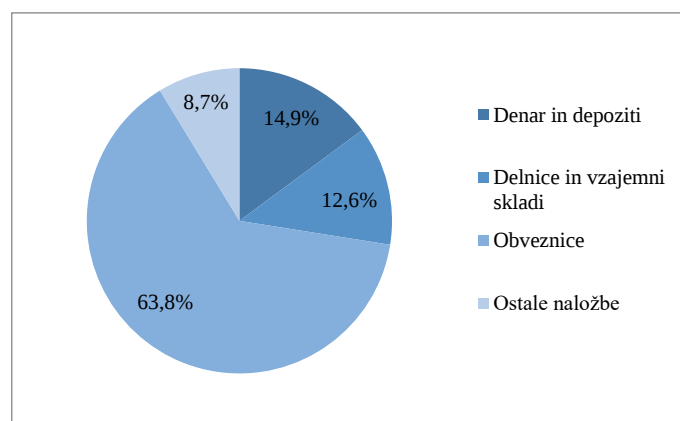
Tabela 12: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Pokojninske družbe A ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	604.249	586.276
Izstopni stroški	197.016	146.568
Upravljavska provizija	1.006.422	1.058.003
Skupaj stroški in provizija	1.807.687	1.790.847
Bruto premija	21.402.831	21.036.123
Celotni stroški poslovanja (CSP)	1.917.354	1.877.912
Čista vrednost sredstev (ČVS)	182.918.522	192.157.464

Vir: Pokojninska družba A, d.d., Letno poročilo kritnega sklada za leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2014, 2015, str. 12, 30, 45–46.

Kritni sklad Pokojninske družbe A večino sredstev investira v obveznice. Skoraj polovico vseh sredstev, 46,49 %, predstavljajo državne obveznice, medtem ko bančne in ostale obveznice predstavljajo 10,91 % vrednosti portfelja. Razlog za visok delež obveznic v portfelju naložb je v varnosti naložb ter v zahtevani minimalni donosnosti sredstev, ki je vezana na donosnost obveznic Republike Slovenije. V primerjavi s koncem leta 2013 je družba povečala predvsem delež delnic in vzajemnih skladov (iz 4,6 % na 12,6 %), kar je posledica ugodnih nihanj na delniških trgih.

Slika 8: Struktura finančnih naložb kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Pokojninska družba A, d.d., Letno poročilo kritnega sklada za leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2014, 2015, str. 16.

7.7 Skupna pokojninska družba, d.d.

Med pokojninskimi družbami je Skupna pokojninska družba, največja izvajalka DPZ. Zbrana sredstva Skupne so dobrih 9 % višja od Pokojninske družbe A in več kot dvakrat

večja od Moje naložbe. Med vsemi ponudniki DPZ v Sloveniji zavzema 18,6 % tržni delež po zbranih sredstvih in 20,6 % delež po številu zavarovancev.

Na trgu nastopa z enim samim produktom, prostovoljnim DPZ. Družba sama ne izplačuje pokojninskih rent, to dejavnost zanjo po sklenjeni pogodbi izvaja Zavarovalnica Triglav.

V upravljanju ima Skupna 2 kritna sklada:

- kritni sklad prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02 upravlja Skupna pokojninska družba d.d., Ljubljana,
- kritni sklad KS PN-SK-03 po pokojninskem načrtu PN-SK-03.

Kritni sklad je oblikovan po Pokojninskem načrtu kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja PN-SK-01 in Pokojninskem načrtu individualnega dodatnega pokojninskega zavarovanja PN-SK-02. Kolektivni pokojninski načrt PN-SK-01, delno ali v celoti financirajo delodajalci, tako, da vplačujejo premijo ali del premije. Poleg delodajalcev lahko del premije plačujejo tudi sami. Pokojninski načrt PN-SK-02 financirajo zavarovanci sami (povzeto po letnem poročilu 2014, Skupna d.d.)

Konec leta 2014 je bilo v kritnem skladu 158 zavarovancev več kot leta 2013, ko je bilo število zavarovancev vključenih v kritni sklad 58.194.

Tabela 13: Obračunani stroški in provizija pokojninskih načrtov Skupne pokojninske družbe ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	560.657	416.737
Izstopni stroški	381.938	216.676
Upravljavska provizija	2.901.043	2.715.735
Skupaj stroški in provizija	3.843.638	3.349.148
Bruto premija	28.086.399	27.098.417
Celotni stroški poslovanja (CSP)	2.958.832	4.162.915
Čista vrednost sredstev (ČVS)	217.782.571	224.559.532

Vir: Skupna pokojninska družba, d.d., Kritni sklad PDPZ po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02 Letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2015a, str. 27, 29–31; Kritni sklad PDPZ po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02, Letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2015b, str. 29, 31–33.

- kritni sklad KS PN-SK-03 po pokojninskem načrtu PN-SK-03

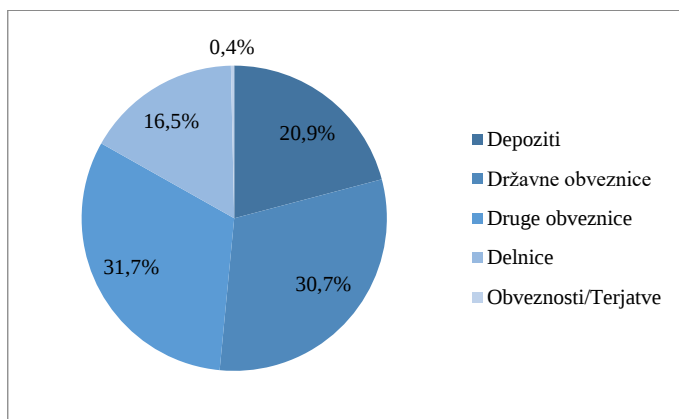
KS PN-SK-03 je oblikovan po pokojninskem načrtu kolektivnega DPZ. Delno ali v celoti vanj vplačujejo delodajalci. Poleg delodajalcev lahko vanj premijo vplačujejo tudi delodajalci. Posebnost sklada je, da se vstopni stroški ne zaračunajo.

Obračunani stroški in provizije pokojninskih načrtov Skupne pokojninske družbe so se gledano na leto 2013 v letu 2014 znižali za 13 %, kjer najdemo razlog v nižjih obračunanih izstopnih stroških. Kljub rasti ČVS za 3 % se je vrednost obračunane upravljaljske provizije znižala za 6 %. Znižali so se tudi povprečni obračunani vstopni stroški, in sicer iz 2 % v letu 2013 na 1,5% v letu 2014. Obračunana bruto premija se je znižala za 3,5 % na 27 mio EUR. Delež v čisti vrednosti sredstev pa se je povečal iz 1,4 % na 1,9 %.

Občutno so se povečali CSP, in sicer za 40 % na 4,2 mio EUR. Tako velik dvig CSP je posledica odpisov Abanke, Infonda, Nove kreditne banke Maribor ...

Strukturo finančnih naložb kritnih skladov Skupne, ki je prikazana na spodnji sliki, sem izračunala na podlagi naložb vseh kritnih skladov skupaj. V tem primeru prevladujejo predvsem podjetniške (bančne) obveznice (31,7 %) ter državne obveznice (30,7 %). Kritni skladi imajo tudi zelo pomemben delež depozitov, ki so v celotnem portfelju predstavljali 20,9 % vseh naložb. Medtem ko so v kritnem skladu PN-SK-03 prevladovali predvsem delniške naložbe, so v kritnem skladu PN-SK-01 in PN-SK-02 prevladovali obvezniške naložbe. Bolj tvegano naravnana naložbena struktura kritnega sklada PN-SK-03 se je odrazila tudi na donosnosti sklada, ki je v obdobju 2009–2014 s 16,4 % rastjo presegla donosnost kritnega sklada PN-SK-01 in PN-SK-02, ki je v enakem obdobju zabeležil 9,7 % rast.

Slika 9: Struktura finančnih naložb kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Skupna pokojninska družba, d.d., Kritni sklad PDPZ po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02 Letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2015a, str. 21–22; Kritni sklad PDPZ po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02, Letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2015b, str. 21–22.

7.8 Adriatic Slovenica, d.d.

Zametki Adriatic Slovenice izhajajo iz leta 1990, ko je nastala prva zavarovalno delniška družba v Sloveniji, Adriatica. Leta 1992 ji sledi ustanovljena Slovenica življenje, ki leta 1999 pridobi večinski delež v Adriatici. V letu 2005 postane Adriatic Slovenica. 2. največja zavarovalna družba v Sloveniji.

Adriatic Slovenica v letu 2012 postane del skupine KD Group, kjer sprejme novo strategijo in postane nosilna družba skupine. V letu 2014 praznuje 20 let Skupine KD Group.

V svoji ponudbi družba ponuja življenjska, premoženjska, nezgodna zavarovanja kot tudi varčevanje za pokojnino v sklopu pokojninskega načrta PN-A01.

Tabela 14: Obračunani stroški in provizija kritnega skladov Adriatic Slovenice ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	22.535	23.029
Izstopni stroški	6.815	2.949
Upravljavska provizija	70.125	75.714
Skupaj stroški in provizija	99.475	101.692
Bruto premija	644.306	848.869
Celotni stroški poslovanja (CSP)	99.738	101.692
Čista vrednost sredstev (ČVS)	5.843.987	6.811.418

Vir: Adriatic Slovenica d.d., Letno poročilo 2014, Kritni sklad kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja PN-A01, 2015, str. 12,16, 18, 23, 46.

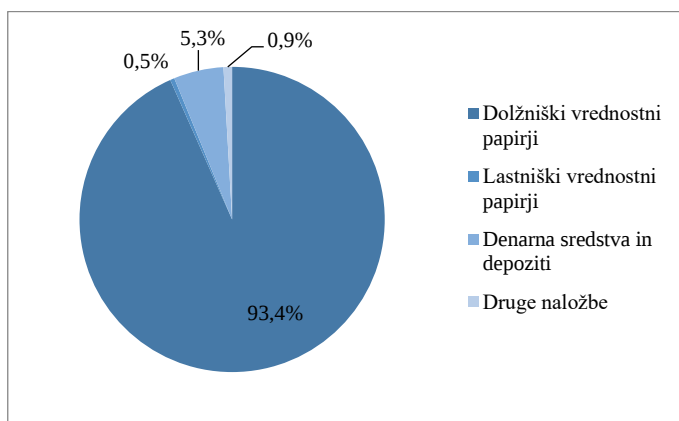
V letu 2014 je donosnost kritnega sklada opazno porasla. Konec leta 2014 je donosnost naložb kritnega sklada presegla zajamčeno donosnost. Skladno z uspešnim poslovanjem pokojninskega sklada se je zavarovancem pripisal donos v višini 7,46 %, kar presega zajamčeno donosnost 2,30 % za 5,16 odstotne točke.

Obračunani stroški in provizije kritnega sklada Adriatic Slovenice se v letu 2014 niso bistveno razlikovali od tistih v letu 2013. Medtem ko so bili v letu 2013 nekoliko višji izstopni stroški, se je v letu 2014 povečala predvsem upravljavska provizija. Adriatic Slovenica je v letu 2014 povečala zbrano bruto premijo v primerjavi z letom 2013 za 32 % na 850 tisoč EUR, medtem ko se je ČVS povečala za 17 % na 6,3 mio EUR. Povprečni vstopni stroški so v letu 2014 znašali 2,7 %, medtem ko so bili leta 2013 3,5 %.

Kot je razvidno iz spodnje slike, so med naložbami kritnega sklada Adriatic Slovenice dolžniški vrednostni papirji predstavljali 93,4 % vrednosti vseh sredstev. Tem so sledila denarna sredstva in depoziti s 5,3 %, medtem ko so lastniški vrednostni papirji predstavljali

zgolj 0,5 % celotnih finančnih naložb kritnega sklada. Večji delež od tega so predstavljale tudi druge naložbe, ki so jih predstavljale predvsem terjatve do upravljavca zaradi nedoseganja zajamčenega donosa. V primerjavi z naložbeno strukturo konec leta 2013 so se bistveno znižale naložbe v lastniške vrednostne papirje, medtem ko se je delež dolžniških vrednostnih papirjev povečal.

Slika 10: Naložbena struktura kritnega sklada na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Adriatic Slovenica d.d., Letno poročilo 2014, Kritni sklad kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja PN-A01, 2015, str. 23.

7.9 Zavarovalnica Triglav, d.d.

V letu 1990 je v Sloveniji nastala prva zavarovalnica Vzajemna zavarovalnica, ustanovljena z domačim kapitalom. Iz nje se je postopoma v letu 1990 razvila Zavarovalnica Triglav, ki se je preoblikovala v delniško družbo.

2000 je leto, ko se je zavarovalnica začela intenzivno širiti v tujino, predvsem v jugovzhodno Evropo na območje Hrvaške, Črne Gore, Bosne in Hercegovine, Srbije in Makedonije.

Njena dejavnost je bila predvsem v ponujanju storitev na področju zdravstvenega, življenjskega in premoženjskega zavarovanja.

Leta 2008 je Zavarovalnica s začela s svojimi delnicami kotirati na ljubljanski borzi. Bonitetna hiša Standard and Poor's Rating Services je zavarovalnici dodelila bonitetno oceno »A«.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki ima v lasti 34,47 odstotka delnic Zavarovalnice, in Slovenski državni holding, d.d., ki ima v lasti 28,09 odstotka delnic Zavarovalnice, sta večinska lastnika Zavarovalnice.

Zavarovalnica Triglav ima v upravljanju pokojninski kritni sklad Triglav PDPZ-zajamčeni,

katerega skrbnik je Abanka Vipa d.d. Sklad ponuja zavarovancem pokojninski načrt kolektivnega prostovoljnega dodatnega zavarovanja z oznako PN-ZT-05 in pokojninski načrt individualnega prostovoljnega dodatnega zavarovanja z oznako PN-ZT-06 ter Kritni sklad pokojninskega načrta PN-ZT-01 Ljubljana, v okviru katerega sta Pokojninska načrta PN-ZT-01/12-1 in PN-ZT-03/12, ki predstavljata splošne pogoje kolektivnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ter pokojninska načrta PN-ZT-02/12-1 in PN-ZT-04/12-1, ki predstavljata splošne pogoje individualnega prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Za potrebe spremljanja in poročanja svojega premoženja Zavarovalnica Triglav uporablja modificirano Dietzovo metodo. Po tej metodi je donosnost sklada v letu 2014 znašala rekordnih 19,62 %, kar je za 15,39 % več kot leto poprej. Tako velika donosnost sklada je posledica visoke izpostavljenosti do državnih vrednostnih papirjev, predvsem slovenskih, ki so v letu 2014 beležili rekordno zapiranje pribitkov.

Tabela 15: Obračunani stroški in provizija kritnih skladov Zavarovalnice Triglav ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	451.141	372.570
Izstopni stroški	208.531	101.049
Upravljavska provizija	1.887.244	2.066.791
Skupaj stroški in provizija	2.546.916	2.540.410
Bruto premija	14.415.068	14.076.020
Celotni stroški poslovanja (CSP)	2.546.915	2.540.416
Čista vrednost sredstev (ČVS)	152.073.435	165.538.078

Vir: Zavarovalnica Triglav d.d., Kritni sklad Triglav PDPZ-zajamčeni; Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2014; 2015a, str. 11, 21, 61; Zavarovalnica Triglav d.d., Kritni sklad pokojninskega načrta PN-ZT-01 Ljubljana; Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2015b, str. 11, 21, 61.

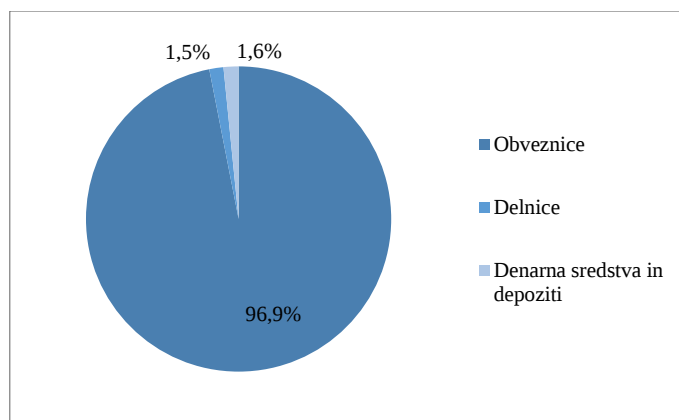
Kljub dejstvu da so se obračunani izstopni stroški kritnih skladov pokojninskih zavarovanj Zavarovalnice Triglav leta 2014 gledano na leto 2013 prepolovili, se skupna vrednost obračunanih stroškov in provizij v letu 2014 ni bistveno razlikovala od tiste v letu 2013. Razlog za to je v višji obračunani upravljavski proviziji, ki se je povečala za 9,5 %. Povprečni obračunani vstopni stroški so se v letu 2014 znižali iz 3,1 % na 2,6 %, medtem ko je povprečna obračunana upravljavska provizija ostala nespremenjena pri 1,25 %. Bruto zbrana premija se je v 2014 sicer znižala za 2,4 %, vendar je zaradi manjšega števila izstopov ter rasti vrednosti premoženja ČVS povečala za 9,6 %.

V strukturi finančnih naložb kritnih skladov predstavljajo obveznice 96,9 % vrednosti sredstev, kar je največ med vsemi kritnimi skladi pokojninskih zavarovanj. Ker je upravljavec v letu 2014 spremenil metodo vrednotenja dolžniških vrednostnih papirjev, se

je njihova vrednost in posledično tudi delež v strukturi finančnih naložb kritnega sklada v tem letu še dodatno povečal. Večino obveznic so predstavljale državne obveznice. Največ jih je bilo z bonitetno oceno »BBB«, katerih vrednost se je leta 2014 podvojila, medtem ko se je delež obveznic z najvišjo bonitetno oceno »AAA« v enakem obdobju skoraj prepolovil.

Delež delnic je v portfelju kritnih skladov konec leta 2014 predstavljal zgolj 1,5 % vrednosti vseh naložb, podoben delež pa je pripadel tudi denarnim sredstvom in depozitom, ki so se v letu 2014 najbolj skrčili.

Slika 11: Struktura finančnih naložb kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Zavarovalnica Triglav d.d., Kritni sklad Triglav PDPZ-zajamčeni; Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014, 2014; 2015a, str. 57–59.

7.10 Prva osebna zavarovalnica, d.d.

Prva je leta 2000 pod okriljem Prve pokojninske družbe pričela z izvajanjem DPZ. Danes, je Prva osebna zavarovalnica, d.d. v 100 % lasti Prve Group. V letu 2014 je Prva ohranila status največjega ponudnika prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, tako po številu zavarovancev, kjer tržni delež zanaša 27,3 % kot tudi po obsegu premoženja v upravljanju, kjer je zabeležena rast preko 4 %.

Posli prostovoljnega DPZ so primarna dejavnost družbe. Poleg njih pa družba opravlja tudi zavarovalne posle na področju nezgodnega, življenjskega, zdravstvenega zavarovanja in zavarovanja s kapitalizacijo izplačil (Prva osebna zavarovalnica, d.d., 2015e, str. 2).

Družba je na slovenskem trgu edini ponudnik DPZ, ki omogoča, da v okviru DPZ uredi za podjetje tudi zavarovanje za dodatno invalidsko in družinsko pokojnino. Del premije se za DPZ nameni zavarovanju invalidske ali družinske pokojnine, davčno olajšavo pa se uveljavi za celotni znesek (Prva osebna zavarovalnica, d.d., 2015e, str. 15).

Prva ima registriranih deset pokojninskih načrtov, od katerih se 3 ne tržijo aktivno. Premije iz aktivnih sedmih pokojninskih načrtov pritekajo v štiri kritne sklade (v nadaljevanju KS),

to so KS1, KS2, KS3 in KS4. Ob koncu leta 2014 se je donosnost skladov gibala od 3,01 % pri KS1, 10,67 % pri KS2 in 9,67 % pri KS3 in KS4 v DPZ pa je bilo vključenih 76.980 zavarovancev, preko 2.700 pogodb z delodajalci in preko 237,4 mio sredstev v upravljanju.

Tabela 16: Obračunani stroški in provizija kritnih skladov Prve osebne zavarovalnice ter ostale postavke v letih 2013 in 2014 (v EUR)

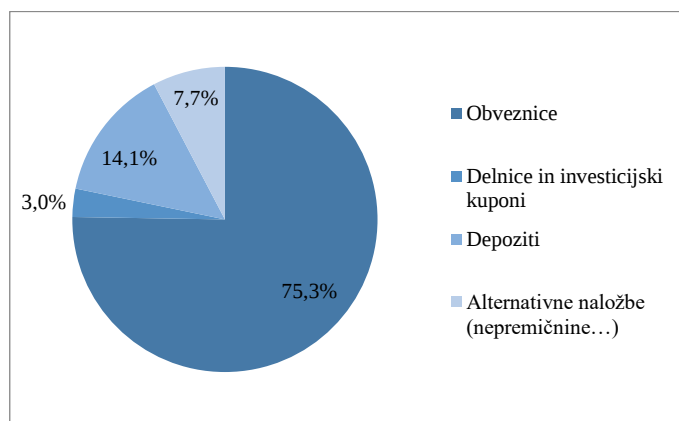
Postavke	Leto 2013	Leto 2014
Vstopni stroški	454.581	415.025
Izstopni stroški	200.018	176.328
Upravljavska provizija	3.049.141	3.077.556
Skupaj stroški in provizija	3.703.740	3.668.909
Bruto premija	23.135.658	21.481.223
Celotni stroški poslovanja (CSP)	3.163.813	3.214.122
Čista vrednost sredstev (ČVS)	219.690.996	237.435.509

Vir: Prva osebna zavarovalnica, d.d., Revidirano letno poročilo 2014, 2015e; Kritni sklad 1, 2, 3, 4, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d, str. 17–18, 42, 48.

Obračunani stroški in provizije kritnih skladov Prve osebne zavarovalnice so se gledano na leto 2013 v letu 2014 nekoliko znižale. To je bilo predvsem posledica nižjih obračunanih vstopnih in izstopnih stroškov, medtem ko se je obračunana upravljavska provizija malenkostno povečala. Zbrana bruto premija je v 2014 znašala 21,5 mio EUR in se je gledano na 2013 znižala za 7 %. ČVS se je v letu 2014 kljub temu povečala za 8 % na 237 mio EUR. Povprečni obračunani vstopni stroški so bili v obeh letih primerljivi in so znašali 1,95 %, povprečna obračunana upravljavska provizija pa je znašala 1,4 %. CSP v letu 2014 so se gledano na leto 2013 rahlo povišali (za 1,6 %) in so znašali 3,2 mio EUR. Delež CSP v ČVS je v obeh letih znašal 1,4 %.

Tako kot pri kritnih skladih preostalih ponudnikov DPZ so tudi pri KS Prve osebne zavarovalnice prevladovali naložbe v obveznice. V KS so obveznice predstavljale 75,3 %, pomemben delež pa so z 14,1 % predstavljali še depoziti in denarna sredstva. V primerjavi z ostalimi kritnimi skladi so imeli KS pri Prvi osebni zavarovalnici razmeroma visok delež alternativnih naložb (7,7 %), pri katerih so prevladovali predvsem nepremičnine. Delež naložb v delnice in investicijske kupone je znašal zgolj 3 %. V primerjavi s koncem leta 2013 so se v naložbenih strukturah kritnih skladov povečale predvsem naložbe v obveznice ter depozite in denarna sredstva.

Slika 12: Naložbena struktura kritnih skladov na dan 31.12.2014 (v %)

Vir: Prva osebna zavarovalnica, d.d., Revidirano letno poročilo 2014, 2015e; Kritni sklad 1, 2, 3, 4, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d, str. 53.

8 PRIMERJALNA ANALIZA PONUDNIKOV DODATNEGA POKOJNINSKEGA ZAVAROVANJA

V nadaljevanju naloge sem na podlagi opravljene analize med seboj primerjala vse omenjene izvajalce z namenom ugotavljanja stroškovne (ne)učinkovitost poslovanja izvajalca in prikaza donosnost posameznega pokojninskega sklada v primerjavi z donosnostjo drugih. Na podlagi javno dostopnih podatkov v letnih poročilih družb sem pridobila določene podatke / kazalnike, na podlagi katerih sem lahko odgovorila na vprašanja naloge. S pomočjo stolpičastih grafov sem prikazala in komentirala naslednja razmerja med:

- celotnimi stroški poslovanja in čisto vrednostjo sredstev,
- vstopnimi, izstopnimi stroški in upravljavsko provizijo glede na vplačano premijo,
- čisto vrednostjo sredstev na člana,
- višino letne vplačane premije ter doseženimi povprečnimi vstopnimi stroški.

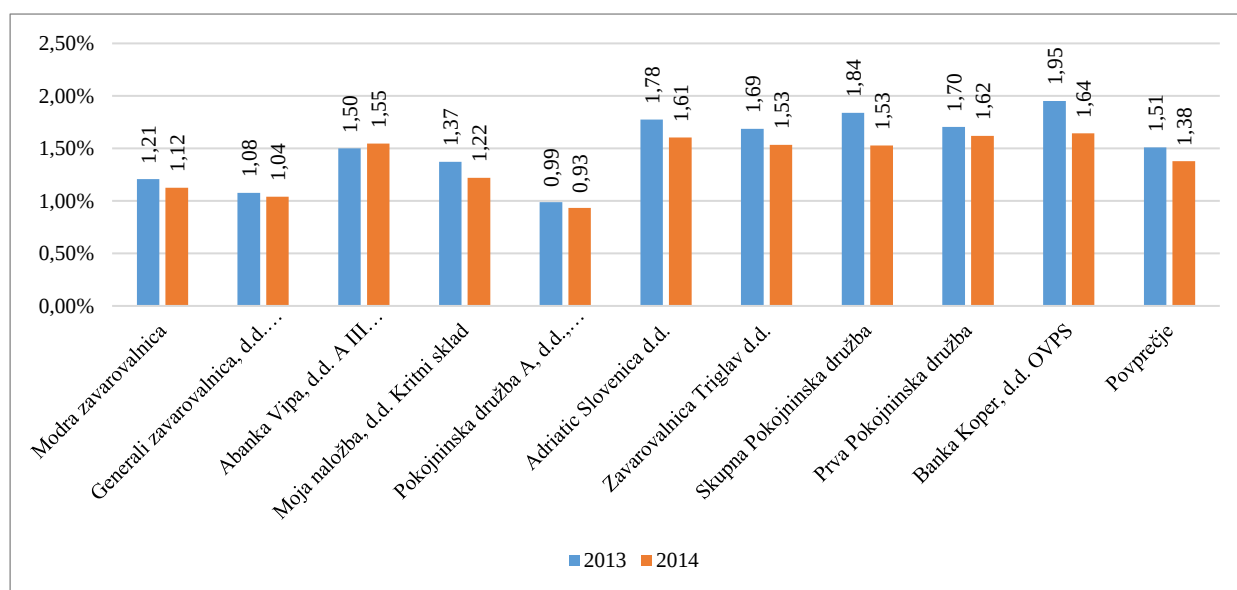
Zadnja grafa prikazujeta letno in triletno ter petletno donosnost vseh pokojninskih skladov.

8.1 Razmerje med celotnimi stroški poslovanja in čisto vrednostjo sredstev

Po primerjavi vseh upravljavcev, ki je grafično prikazana na spodnjem grafu, lahko ugotovimo, da se je stroškovna učinkovitost skladov glede na leto 2013 v letu 2014 nekoliko izboljšala. Izjema je le Abanka, kjer se je razmerje med CSP ter ČVS nekoliko povečalo. Povprečen delež skupnih stroškov v ČVS sklada je leta 2014 znašal 1,34 %, medtem, leta 2013 pa 1,48 %. Razlog za boljšo stroškovno učinkovitost je predvsem v nižjih obračunanih izstopnih stroških, ki so se leta 2014 v primerjavi z letom 2013 v povprečju znižali za 40 %,

delno pa je k temu prispevala tudi višja vrednost sredstev v upravljanju, ki se je leta 2014 gledano na leto 2013 v povprečju povišala za slabih 5 %. Med družbami, ki imajo najvišje razmerje med stroški in ČVS, so predvsem skladi Adriatic Slovenice, Skupne pokojninske družbe, Prve pokojninske družbe in Banka Koper. Na drugi strani imajo najugodnejše razmerje skladi Pokojninske družbe A, Zavarovalnice Triglav, Generali Zavarovalnice in Modra zavarovalnice. Razlogi za njihovo pozitivno odstopanje teh skladov so predvsem v nižjih obračunanih vstopnih stroških, kot tudi v nižjih upravljaljskih stroških.

Slika 13: Razmerje med celotnimi stroški poslovanja in čisto vrednostjo sredstev v %

Na podlagi primerjave CSP s povprečno vrednostjo sredstev posameznega ponudnika ugotovim močno povezanost med stroškovno učinkovitostjo in povprečno vrednostjo vloženih sredstev. Prav tako imajo skladi z boljšo stroškovno učinkovitostjo višje povprečno vplačane bruto premije na zavarovance.

8.2 Razmerje med vstopnimi, izstopnimi stroški ter upravljaljsko provizijo glede na vplačano premijo

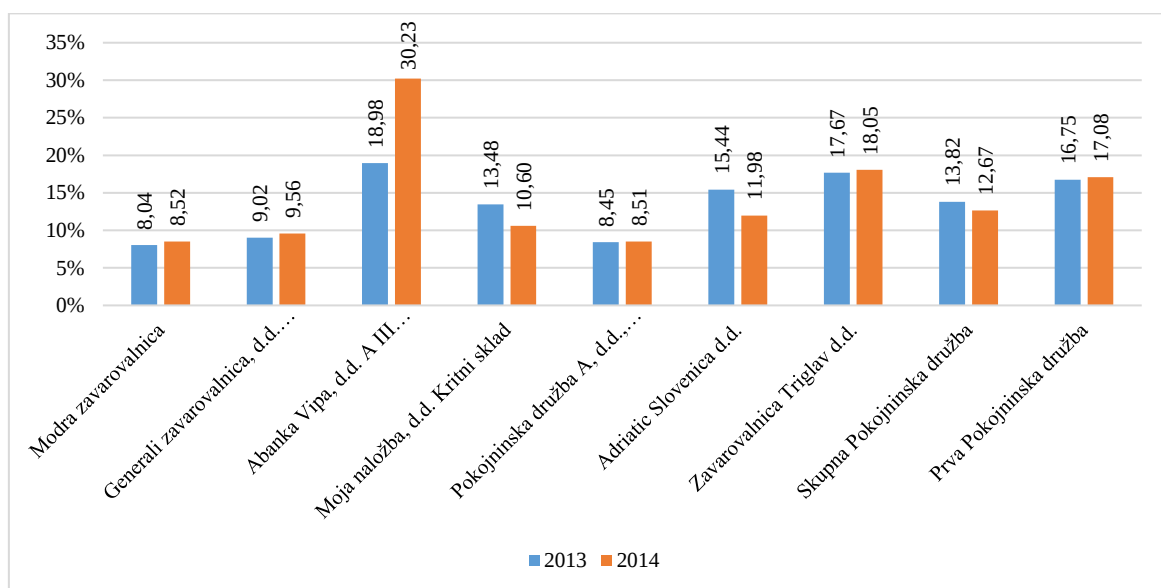
Razmerje med vstopnimi in izstopnimi stroški ter upravljaljsko provizijo nam pove, kolikšen delež vplačane premije v tekočem letu je bil porabljen za stroške. Medtem ko se vstopni stroški obračunajo neposredno od vplačane premije, se upravljaljska provizija obračuna od ČVS. Višina obračunanih izstopnih stroškov v posameznem letu je odvisna od vrednosti izplačanih sredstev. Posledično lahko predvidevamo, da imajo najslabše omenjeno razmerje skladi, ki imajo najvišja izplačila.

Višina stroškov sklada DPZ v razmerju do vplačane letne premije se leta 2014 ni bistveno razlikovala od prejšnjega leta. Občuten skok vidimo pri Abanki, kjer najdemo razlog v 36 %

padcu vplačanih premij ter v 62 % rasti obračunanih izstopnih stroškov. Razlog se nahaja v likvidaciji pokojninskega sklada v letu 2014.

Povprečni delež stroškov v vplačani premiji se je v letu 2014 glede na leto 2013 zvišal iz 16,75 % na 17,1 %, kar je predvsem posledica že omenjenega poslabšanja razmerja Abanke Vipe. Močnejši padec razmerja sta imeli Moja naložba in Adriatic Slovenica, kar je v primeru Moje naložbe posledica nižjih izstopnih stroškov, v primeru Adriatic Slovenice pa višjih vplačanih premij.

Slika 14: Razmerje med vstopnimi, izstopnimi stroški ter upravljavsko provizijo glede na vplačano premijo v %

Kot je razvidno iz zgornje slike, sta imeli najugodnejše razmerje med stroški in vplačano premijo Modra zavarovalnica in Pokojninska družba A, poleg Abanke pa sta imeli najvišje stroške Prva pokojninska družba ter Zavarovalnica Triglav.

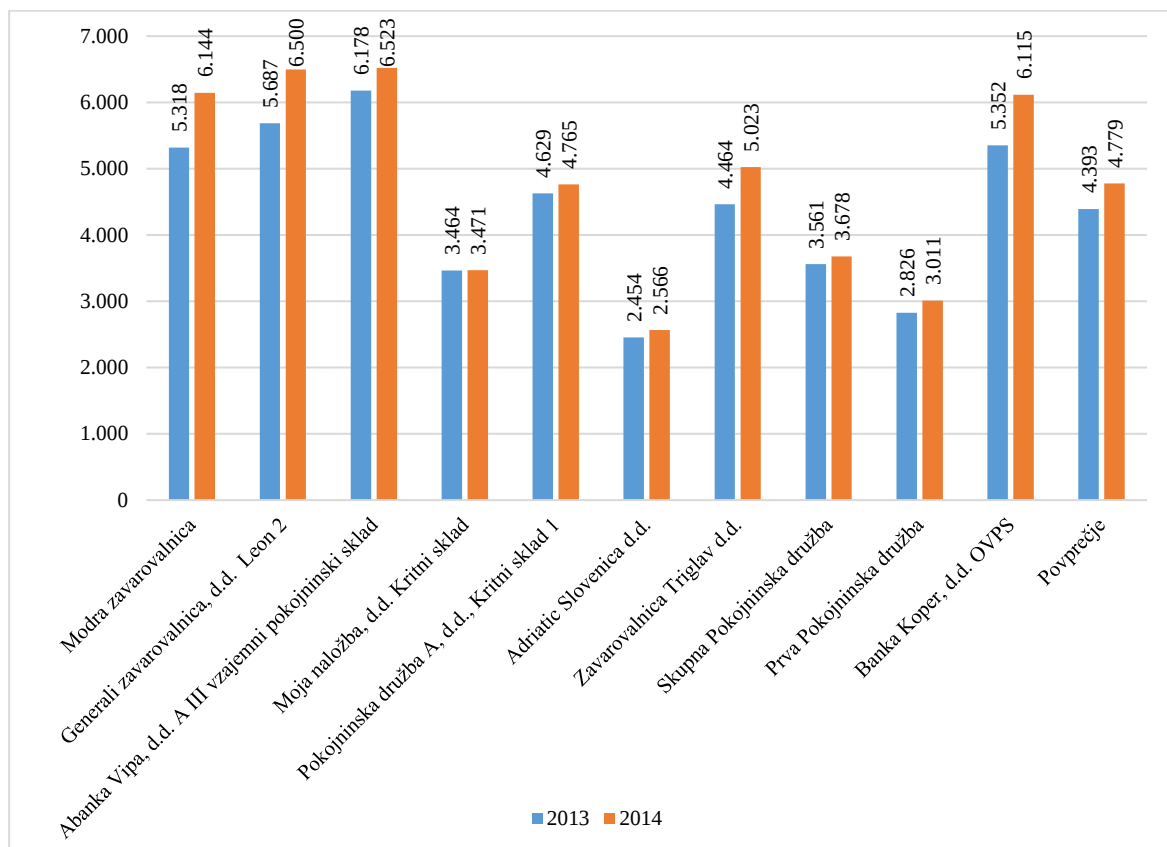
8.3 Razmerje med čisto vrednostjo sredstev in številom članov

Razmerje med ČVS in številom članov nam pove povprečno vrednost sredstev, ki jih ima pri družbi posamezen zavarovanec. Ker so določeni stroški poslovanja upravljavca pokojninskega sklada povezani s številom zavarovancev ne glede na vrednost njihovih sredstev, prihodki upravljavca pa so v celoti odvisni od vrednosti vloženih sredstev, je zanj ugodneje, če imajo zavarovanci v povprečju višjo vrednost privarčevanih sredstev.

Kot je razvidno iz spodnjega grafa, imajo najnižjo povprečno vrednost zbranih sredstev zavarovanci v skladih Adriatic Slovenice. Na drugi strani imajo najvišjo čisto vrednost na zavarovanca pri Abanki Vipa ter Generali Zavarovalnici.

V letu 2014 so se razmere nekoliko umirile in vrednost sredstev v upravljanju glede na število članov se je v tem letu rahlo povečala pri večini skladov. V povprečju je bila rast 9 %. Rast so imeli vsi ponudniki, najvišja pa je zabeležena pri Modri zavarovalnici, Banki Koper, Zavarovalnici Triglav, in Generali Zavarovalnici.

Slika 15: Razmerje med čisto vrednostjo sredstev in številom članov v €

8.4 Prikaz višine letne vplačane premije na člana

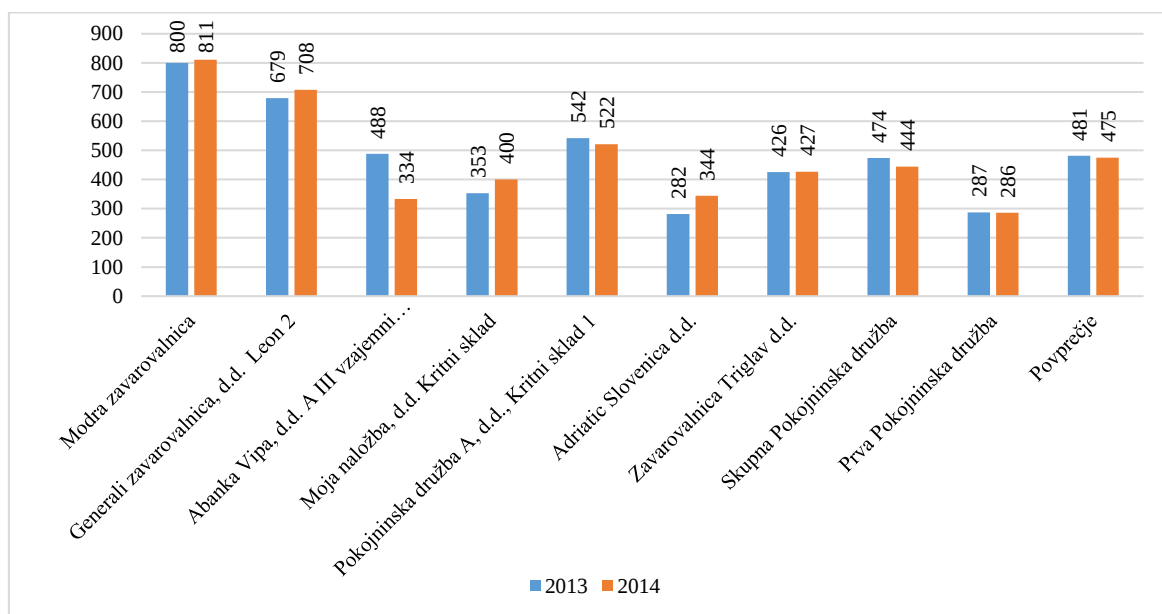
Višina letno vplačane premije na člana je razmeroma nizka in ne dosega vrednosti, s katero bi si zavarovanci lahko zagotovili ustrezno dodatno rento ob upokojitvi. Povprečna vplačana mesečna premija je tako v letu 2014 znašala slabih 40 EUR. Po hipotetičnem izračunu na spletni strani Modre zavarovalnice bi oseba ženskega spola, stara 29 let, ki bi se sedaj vključila v drugi steber ter vplačevala takšen znesek do svoje upokojitve pri 65 letu, ob koncu prejela dodatno pokojnino 118 EUR mesečno. Ob upoštevanju pričakovane inflacije se ta znesek še dodatno zniža. Zaradi tega bi bilo pomembno, da bi zavarovanci, vključeni v 2. steber, za mesečna vplačila namenjali ustreznejše zneske.

Med razlogi, zakaj zavarovanci namenjajo razmeroma nizke zneske za dodatno pokojninsko varčevanje v drugem stebru, so gotovo relativno nizki donosi skladov zaradi česar se številni

zaposleni za varčevanje za dodatno pokojnino raje odločajo za alternativne naložbe (naložbena življenjska zavarovanja, vzajemni skladi, nepremičnine ...), za drugi pokojninski steber pa namenjajo minimalni znesek oziroma toliko, kot jim je pripravljen prispevati delodajalec.

Najvišje povprečne vplačane premije dodatnega pokojninskega zavarovanja tako v letu 2013 kot v 2014 so imeli v Modri zavarovalnici in Generali Zavarovalnici. Najnižja povprečna vplačana premija na člana je pri Prvi pokojninski družbi (286 EUR), Abanki (334 EUR) in Adriatic Slovenici (344 EUR). Povprečna vrednost vplačane premije leta 2014 se je gledano na leto 2013 povišala pri Modri zavarovalnici in Generali Zavarovalnici, pri Prvi osebni zavarovalnici in Zavarovalnici Triglav pa je bila skoraj nespremenjena. Največji padec je beležen pri Abanki Vip (likvidacija). V povprečju se je leta 2014 povprečna vplačana premija na člana, gledano na leto 2013 znižala za 1,3 %, kar je predvsem posledica močnega padca, vplačane premije pri Abanki Vip. Na spodnji sliki je grafično prikazana povprečna vplačana letna premija na zavarovanca.

Slika 16: Prikaz višine letne vplačane premije na člana v €

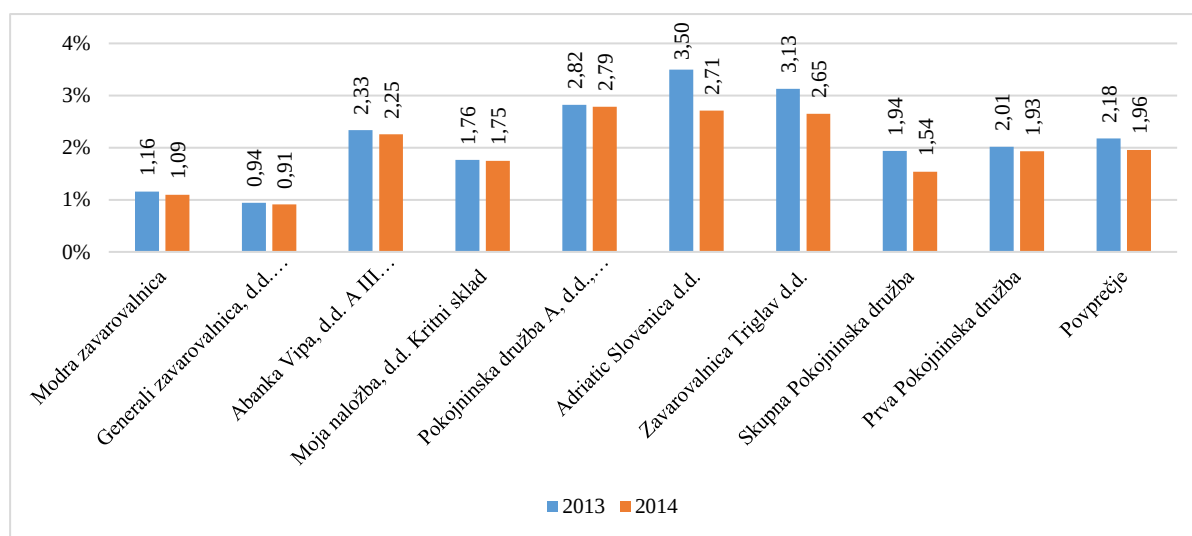
8.5 Doseženi povprečni vstopni stroški

Medtem ko zavarovanec skozi celotno obdobje varčevanja plača največ stroškov upravljaljskih provizij, ki se obračunajo na podlagi povprečne vrednosti sredstev, so najvišji enkratni stroški varčevanja v PDPZ vstopni stroški. Ker so zaradi njihove višine in enkratnosti zavarovanci večinoma nanje bolj pozorni kot na upravljaljske stroške, jih upravljavci pogosto znižajo z namenom privabiti nove zavarovance in/ali prepričati obstoječe v dodatna enkratna vplačila. Posledično se dejanska vrednost vstopnih stroškov

pokojninskih zavarovanj razlikuje od tiste, ki jo imajo zapisano v svojih pravilih. Leta 2014 so se glede na prejšnje leto v povprečju znižali za 0,22 odstotne točke, kjer najdemo razlog v znižanju vstopnih stroškov pri Adriatic Slovenici, Zavarovalnici Triglav in Skupni pokojninski družbi. Povišala jih ni nobena družba.

Po pričakovanjih so glede na celotno stroškovno učinkovitost imeli najnižje povprečne vstopne stroške v Modri zavarovalnici in Generali Zavarovalnici.

Slika 17: Doseženi povprečni vstopni stroški v %

8.6 Donosnost pokojninskih skladov

Pokojninska zavarovanja sodijo med manj (oziroma ne-) tvegane naložbe. Vsi ponudniki v drugem stebru ponujajo določen odstotek zajamčene donosnosti, določen glede na povprečje letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom.

V spodnji tabeli so prikazane zajamčene donosnosti ponudnikov pokojninskih skladov. Zakonsko določen minimalni zajamčeni donos znaša 40 % povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom. Ministrstvo za finance vsako leto izračuna in določi višino zajamčenega donosa. Zajamčen donos se obračuna na čisto vplačano premijo oziroma na zajamčena sredstva na osebnem računu zavarovanca.

Glede na podatke je bilo leto 2014 v primerjavi z letom 2013 bistveno bolj donosno. Razlog najdemo v donosnosti slovenskih delnic. Vsi pokojninski skladi so dosegali višje donose od njihove zajamčene donosnosti. S tega stališča je bilo breme upravljavcev skladov nično, saj so vsi dosegli oziroma presegli pričakovano zajamčeno donosnost.

Tabela 17: Pregled zajamčenega donosa ponudnikov DPZ v letu 2013 in 2014

Zajamčen donos*	Ponudnik DPZ
40 %	Prva d.d.
50 %	Moja zavarovalnica d.d.
	Banka Koper d.d.
	Abanka Vipava d.d.
	Pokojninska družba A d.d.
	Skupna d.d.
60 %	Generali zavarovalnica d.d.
	Moja naložba d.d.
	Adriatic Slovenica d.d.

Legenda: * Zajamčen donos predstavlja določen odstotek povprečne letne obrestne mere na državne vrednostne papirje z dospelostjo nad enim letom.

Vir: Letna poročila družb, 2014.

8.6.1 Enoletna in triletna donosnost skladov

Zaradi garancije na donosnost kot tudi nizke zahtevane minimalne donosnosti, se upravljavci posledično poslužujejo predvsem nizko donosnih in manj tveganih naložb (predvsem obveznice in bančni depoziti). Delež naložb v delnice ter delniške investicijske kupone je pri večini kritnih skladov zelo nizek. Na ta način upravljavci zmanjšajo svoje tveganje za kratkoročno nihanje vrednosti sklada navzdol, ko bi morali iz lastnega kapitala pokrivati članom razliko do zajamčene donosnosti.

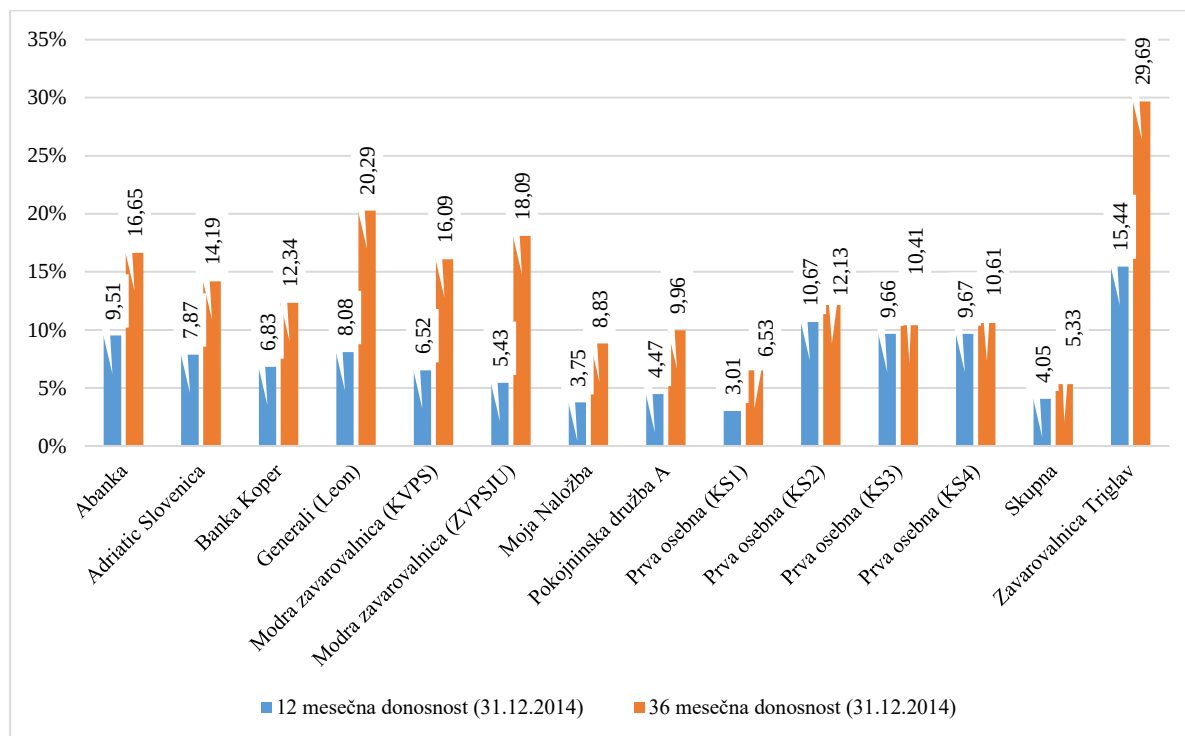
Zaradi makroekonomskih razmer in dogajanj na trgih v letu 2014 (vračanje zaupanja v države, sprejem varčevalnih ukrepov in reform zadolženih držav, delovanje ukrepov Evropske centralne banke ...) se je v tem letu zahtevana donosnost državnih obveznic pomembno znižala. To se je v vrednosti obveznic na trgu odrazilo v višji tržni vrednosti, kar je posledično privedlo do višjega donosa pokojninskih skladov.

Povprečna letna donosnost pokojninskih skladov je bila tako v letu 2014 7,5 %, medtem ko je bila povprečna letna donosnost v obdobju 2012–2014 6,5 %. Razlog za relativno visoke donosnosti skladov v letu 2014 je bil predvsem v zniževanju donosnosti slovenskih državnih obveznic. Slovenska državna obveznica z zapadlostjo 10 let je v prvem polletju 2014 postopoma zniževala donosnost na 3 %, do konca leta pa celo upadla na 2 %, kar je pomenilo, da se je povišala tržna vrednost obveznic.

V letu 2014 so imeli najnižjo donosnost v skladih Prve osebne zavarovalnice (KS1), Moje naložbe ter Skupne pokojninske družbe, kjer so se letni donosi gibal med 3 % in 4 %. Izstopajoče najvišji donos je imela Zavarovalnica Triglav s 15,4 % letnim donosom, kar je posledica visoke izpostavljenosti do državnih vrednostnih papirjev, predvsem slovenskih,

kot tudi spremenjene računovodske usmeritve vrednotenja naložb v obveznice. Razmeroma visoke donosnosti so dosegli še v Prvi osebni zavarovalnici (KS2, KS3 in KS4) ter Abanki, kjer so donosi pri vseh presegli 9 %.

Slika 18: Enoletna in triletna donosnost skladov vseh skladov DPZ v %

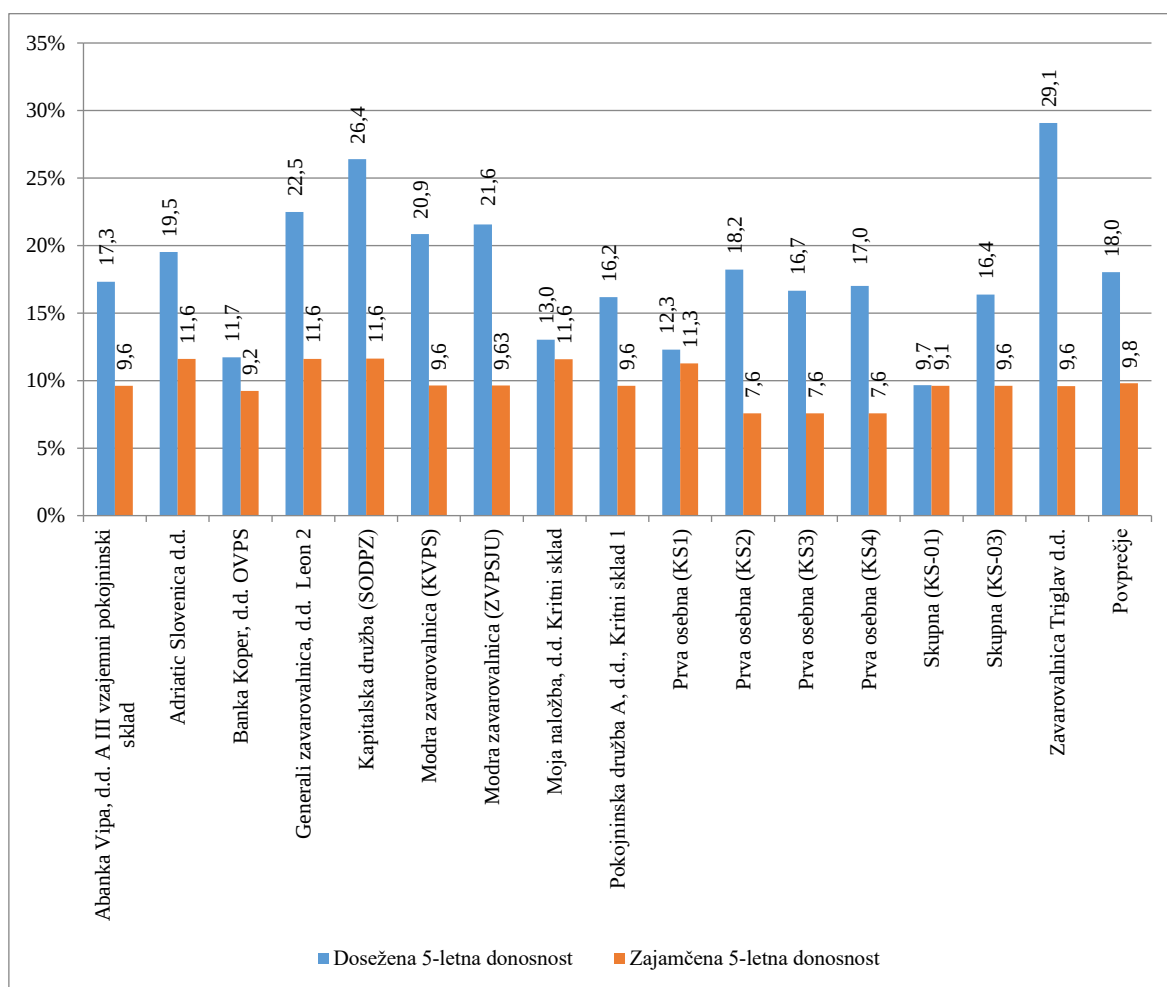
Vir: T. Modic, Leto umetnega višanja donosov pokojninskih skladov, 2015.

V nekoliko daljšem obdobju (36 mesecev; za obdobje 2012-2014) je s svojo donosnostjo 29,7 % prav tako izstopala Zavarovalnica Triglav, kar je bila posledica visokih donosov v letu 2014. Razmeroma solidne donose so v 3-letnem obdobju do konca leta 2014 imele še Generali zavarovalnica s skladom Leon (20,3 %), Modra Zavarovalnica (ZVPSJU) z 18 %, Abanka (16,65 %) in Modra zavarovalnica (KVPS) z 16,09 %. Najnižjo letno donosnost so v enakem obdobju dosegli v Skupni pokojninski družbi (5,3 %) ter Prvi osebni zavarovalnici (KS1) – 6,5 %. Povprečna letna donosnost v omenjenem obdobju je za Modro Zavarovalnico (KVPS) znašala 7,7 %, medtem ko je za Skupno pokojninsko družbo znašala zgolj 2,6 %.

8.6.2 Petletna donosnost skladov

V petletnem obdobju (2009–2014) je zajamčena donosnost pokojninskih skladov v povprečju znašala 9,8 %, medtem ko je bila povprečna dosežena donosnost 18,0 %. Kot je razvidno iz spodnjega grafa, so imeli najvišjo donosnost pri zavarovalnici Triglav (29,1 %) ter Kapitalski družbi (sklad SODPZ; 26,4 %). Najnižjo donosnost sta dosegli Skupna (9,7 %) ter Banka Koper (11,7 %), katerih donosnost v petletnem obdobju je bila zelo blizu zajamčeni.

Slika 19: Primerjava dosežene in zajamčene 5-letne donosnosti pokojninskih skladov v %

Vir: T. Modic, Leto umetnega višanja donosov pokojninskih skladov, 2015.

SKLEP

V Sloveniji je do vključno leta 2000 obstajal zgolj enostebni sistem OPZ, ki je bil zasnovan na osnovi medgeneracijske solidarnosti in vzajemnosti. Mlajši delovno aktivni zavarovanci so vplačevali prispevke v pokojninsko blagajno v upanju, da bodo tudi sami prejeli pokojnine na podlagi zbranih sredstev tedaj delovno aktivne generacije zavarovancev. Zaradi dvigovanja kakovosti življenja in posledičnega podaljševanja pričakovane življenjske dobe se v zadnjih desetletjih podaljšuje obdobje uživanja starostne pokojnine. Posledica tega je povečevanje števila upokojencev v primerjavi s številom zaposlenih, ki prispevajo v pokojninsko blagajno. Zaradi poslabšanja tega razmerja se pomembno znižuje tudi razmerje med višino povprečne plače in pokojnine. Ker je, zaradi počasnejšega zviševanja upokojitvene starosti v primerjavi s pričakovano življenjsko dobo, pričakovati, da se bodo pokojnine v prihodnje relativno zniževale, se je vlada v letu 2012 odločila spremeniti pokojninski sistem.

Novi zakon je zaostрил pogoje upokojevanja in uvedel tristebni pokojninski sistem, kjer drugi steber predstavlja dodatno pokojninsko zavarovanje na osebnih varčevalnih računih, tretji pokojninski steber pa vključuje individualna zavarovanja, s katerimi posameznik varčuje za boljšo pokojnino. Država z davčnimi olajšavami spodbuja predvsem varčevanje v drugem pokojninskem stebru, kjer se zavarovancu v višini vplačanih sredstev zniža osnova za obračun davkov.

Poudarek magistrske naloge je bil na drugem pokojninskem stebru, v katerem deluje deset izvajalcev – štirje upravljavci pokojninskih vzajemnih skladov, tri pokojninske družbe ter tri zavarovalnice. Njihovo poslovanje je bilo analizirano na podlagi stroškov poslovanja skladov, ki jih plačujejo zavarovanci (vstopna, izstopna ter upravljavska provizija) in čisto vrednostjo sredstev oziroma vplačano premijo. Analizirala sem tudi čisto vrednost privarčevanih sredstev na člana pri posameznem ponudniku ter višino letne vplačane premije in povprečne vstopne stroške. Ker pa vsakega člana najbolj zanima rast vrednosti njegovih privarčevanih sredstev, sem primerjala tudi eno, tri in petletno donosnost vseh pokojninskih skladov.

Na podlagi analize sem ugotovila, da obstaja med ponudniki v drugem pokojninskem stebru močna povezanost med stroškovno učinkovitostjo in vrednostjo vloženih sredstev. Najugodnejše razmerje med stroški in vplačano premijo sta imeli Modra zavarovalnica in Pokojninska družba A, ki sta hkrati imeli tudi nadpovprečna vplačila v opazovanih obdobjih.

Leta 2014 so se v primerjavi z letom prej tudi nekoliko umirili predčasni izstopi zavarovancev, ki so dopolnili leta, zaradi česar se je v tem letu pri večini družb ponovno nekoliko povečala ČVS v upravljanju. Pričakovano sta imeli najvišjo ČVS Abanka Vip in Generali zavarovalnica, ki sta imeli tudi najvišjo vrednost sredstev na zavarovanca.

Med analizo letne vplačane premije na zavarovanca sem ugotovila, da večina zavarovancev, vključenih v drugi pokojninski steber, varčuje z zelo nizkimi sredstvi in da je povprečna vplačana mesečna premija v letu 2014 znašala slabih 40 EUR. Ta znesek je prenizek glede na namen zavarovanja, saj bodo zavarovanci na ta način zbrali prenizko vrednost sredstev, da bi lahko z njo pokrili razliko med pričakovano pokojnino in njihovo plačo.

Najvišje povprečne vplačane premije v letih 2013 in 2014 sta imeli Modra zavarovalnica (68 EUR/ mesečno) ter Generali Zavarovalnica (59 EUR/ mesečno), najnižje pa je pri Prvi pokojninski družbi (24 EUR/mesečno). Leta 2014 se je povprečna vplačana premija na člana znižala za 1,3 % glede na leto 2013.

Na drugi strani so zaposlenim na voljo številne druge bolj tvegane naložbe, ki sicer ne omogočajo davčnih ugodnosti kot drugi steber, vendar imajo na dolgi rok višjo potencialno donosnost. Omenjen problem je v letu 2014 poskušal rešiti ZPIZ-2, ki je v drugem pokojninskem stebru uvedel sklade življenjskega cikla. Skladi življenjskega cikla so skladi starostne strukture, kjer lahko člani svoja sredstva glede na svojo starost izpostavijo višjemu

tveganju in potencialno višjemu donosu. Za analizo učinka omenjene spremembe je žal še prezgodaj in bo potrebno počakati vsaj kakšno leto, da se bo pokazalo, ali bodo zavarovanci zadovoljni z delovanjem ponudnikov v drugem pokojninskem stebru ter povečali višino mesečno vplačanih sredstev ali ne.

Z navedenimi ugotovitvami sem uspela izpolniti cilj naloge, ki je bil predstaviti pokojninski sistem v Sloveniji ter analizirati izvajalce DPZ in njihovo poslovanje.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka Vipa, d.d. (2015). *Letno poročilo za leto končano 31. december 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.abanka.si/vlagatelji/letna-porocila>
2. Adriatic Slovenica, zavarovalna družba, d.d. (2015). *Kritni sklad kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja PN-A01*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.as-skupina.si/documents/442360/458055/LP+POK+AS_2014/509d1c72-78e5-4167-ba53-7de5393bca4d
3. Banka Koper, d.d. (2014). *Povzetek letnega poročila 2013*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.banka-koper.si/Doc/pdf-ji/Revidirano%20letno%20poro%C4%8Dilo%202010%20OVPS%20BANKE%20KOPER.pdf>
4. Banka Koper, d.d. (2015). *Povzetek letnega poročila 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.banka-koper.si/Doc/letna%20poro%C4%8Dila/Banka%20Koper%20letno%20poro%C4%8Dilo%202014.pdf>
5. Čok, M., Košak, M., Berk Skok, A., & Sambt, J. (2011). *Dolgoročni pomen 2. pokojninskega stebra*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. Generali zavarovalnica, d.d. (2015). *Letno poročilo 2014, Odprti vzajemni pokojninski sklad Leon 2 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.general.si/fileadmin/user_upload/generali.si/letna_poro%C4%8Dila/LEON/LetnoPorocilo-2014_LEON2_NEW_MOMENT_WEB.pdf
7. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. (2012). *Modernizacija pokojninskega sistema 2012*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/modernizacija_pokojninskega_sistema_2012/
8. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve. (2015). *Izvajalci dodatnega pokojninskega zavarovanja*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/pokojninsko_in_invalidsko_zavarovanje/dodatno_pokojninsko_zavarovanje/izvajalci_dodatnega_pokojninskega_zavarovanja/seznam_izvajalcev_dodatnega_pokojninskega_zavarovanja/
9. Modic, T. (2015, 19. februar). Leto umetnega višanja donosov pokojninskih skladov Najdeno 18. junija 2016 na spletni strani <https://dnevnik.si/1042707200>
10. Modra zavarovalnica, d.d. (2015a). *Letno poročilo 2014*. Najdeno na spletnem naslovu <http://www.modra-zavarovalnica.si/podjetja/o-nas/letna-porocila-in-poslovanje/>
11. Modra zavarovalnica, d.d. (2015b). *Letno poročilo Kapitalskega vzajemnega pokojninskega sklada za leto 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.modra-zavarovalnica.si/fileadmin/letna_porocila/Letno-porocilo-KVPS-2014.pdf
12. Modra zavarovalnica, d.d. (2015c). *Letno poročilo Zaprtega vzajemnega pokojninskega sklada za leto 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.modra-zavarovalnica.si/fileadmin/letna_porocila/Letno-porocilo-ZVPSJU-2014.pdf

13. Modra zavarovalnica, d.d. (2016). *Kalkulator dodatne pokojnine*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.modra-zavarovalnica.si/posamezniki/varcevanje-zadodatno-pokojnino/informativni-izracuni/kalkulator-dodatne-pokojnine>
14. Moja naložba, pokojninska družba, d.d. (2015). *Letno poročilo za kritni sklad prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.moja-nalozba.si/si/o-podjetju/poslovanje>
15. Novak, M., & Papež, M. (2013). *Vodnik po pravicah pokojninskega in invalidskega zavarovanja z besedilom zakona (ZPIZ-2)*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
16. Pogačar, P., Krčmar, J., Rangus, A., & Žiher, M. (2013). *Pokojninski sistem po novem. Novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v praksi*. Ljubljana: Planet GV.
17. Pokojninska družba A, d.d. (2015). *Letno poročilo kritnega sklada KS1 za leto, ki se je zaključilo 31.12.2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.pokojninskad-a.si/uploads/datoteke/LETNO%20PORO%C4%8CILO%20KRITNEGA%20SKLADA_2014_revidirano%281%29.pdf
18. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2015a). *Revidirano letno poročilo 2014 Kritni sklad 1*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.prva.net/docs/Porocilo-KS1-2014.pdf>
19. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2015b). *Revidirano letno poročilo 2014 Kritni sklad 2*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.prva.net/docs/Porocilo-KS2-2014.pdf>
20. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2015c). *Revidirano letno poročilo 2014 Kritni sklad 3*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.prva.net/docs/Porocilo-KS3-2014.pdf>
21. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2015d). *Revidirano letno poročilo 2014 Kritni sklad 4*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.prva.net/docs/Porocilo-KS4-2014.pdf>
22. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2015e). *Revidirano letno poročilo 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.prva.net/docs/Letno-porocilo-2014.pdf>
23. Skupna pokojninska družba, d. d. (2015a). *Povzetek LP za kritni sklad pokojninskega načrta PN-SK-03*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <file:///C:/Users/marja/AppData/Local/Temp/KS.pdf>
24. Skupna pokojninska družba, d.d. (2015b). *Kritni sklad prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja po pokojninskih načrtih PN-SK-01 in PN-SK-02*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.skupna.si/si/878/poslovanje.aspx>
25. Statistični urad Republike Slovenije. (2013). *Starejši na trgu dela*. Ljubljana: marec 2013. Najdeno 18. junija 2016 na spletni strani <https://www.stat.si/doc/pub/starejsi.pdf>
26. Zakon o dohodnini. *Uradni list RS* št. 117/2006.
27. Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbenke. *Uradni list RS* št. 126/2003.
28. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 109/2006.
29. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št.96/2012.

30. Zakon o zavarovalništvu. *Uradni list RS* št. 93/2015.
31. Zavarovalnica Triglav, d.d. (2014). *Kritni sklad Triglav PDPZ-zajamčeni. Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31.12.2013*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu https://www.triglav.si/wps/wcm/connect/0c6e5411-edd3-43d8-ad48-5f1cfa544271/LP_Kritni+sklad+PDPZ_+PN-ZT+05-06_2013.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=0c6e5411-edd3-43d8-ad48-5f1cfa544271
32. Zavarovalnica Triglav, d.d. (2015a). *Kritni sklad Triglav PDPZ-zajamčeni. Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31.12.2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu https://www.triglav.si/wps/wcm/connect/db293813-9a45-4705-9032-f9ab1075e9d6/LP+2014_PDPZzajam%C4%8Deni.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=db293813-9a45-4705-9032-f9ab1075e9d6
33. Zavarovalnica Triglav, d.d. (2015b). *Kritni sklad pokojninskega načrta PN-ZT-01 Ljubljana. Revidirano letno poročilo za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. decembra 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu https://www.triglav.si/wps/wcm/connect/0c6e5411-edd3-43d8-ad48-5f1cfa544271/LP_Kritni+sklad+PDPZ_+PN-ZT+05-06_2013.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=0c6e5411-edd3-43d8-ad48-5f1cfa544271
34. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. (2015a). *Letno poročilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ZPIZ za leto 2014*. Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
35. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. (2015b). *Letno poročilo 2014*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?id=2&inf=476>
36. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. (2015c). *Mesečni statistični pregled december 2015*. Najdeno 18. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?id=2&inf=677>
37. Žnidaršič Kranjc, A. (2000). *Kako prevzeti odgovornost za lastno starost*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

PRILOGA

PRILOGA: Seznam okrajšav

ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
DPZ	dodatno pokojninsko zavarovanje
OVPS	odprti vzajemni pokojninski sklad
PN	pokojninski načrt
PPS	Prvi pokojninski sklad
SOD	Slovenska odškodninska družba
SZZ	Slovensko zavarovalno združenje
VEP	vrednost enote premoženja
ZVPSJU	zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence